KRANJ 16. MARCA 1956
LETO IX. — ŠT. 22
DIN 10.—

Glas Gorenjske

Glasilo SZDL za Gorenjsko

Izdaja: Gorenjski tisk / Ureja: Uredniški odbor / Odgovorni urednik: Slavko Beznik
Telef. uredništva 475 — uprave 190 / Tekoči račun pri Komunalni banki Kranj štev. 61-KB-1-Z-135 / Izhaja v ponedeljek in petek / Naročnina: letna 600, polletna 300, mesečna 50 dinarjev.

KAKO STA ZAMIŠLJENI

Tudi male glavice mučijo včasih velike skrbi

Intervju s predsednikom Sveta za urbanizem OLO Kranj tov. ing. arh. Jožetom Krajnčičem

Z vsemi sredstvi bomo preprečevali divje gradnje

in vsakršno neracionalno trošenje zemljiških skladov

Ker se letos obetajo v stanovanjski gradnji določene novosti, tako glede finansiranja kot načina gradnje, se je naš urednik obrnil na predsednika Sveta za urbanizem OLO Kranj tovariša ing. arh. Jožeta Krajnčiča in ga prosil, naj mu odgovori na nekaj vprašanj v zvezi z novimi ukrepi, ki se pripravljajo oziroma so že sprejeti.

Vprašanje: O ekonomični graditvi in izrabi zazidalne površine se v zadnjem času precej razpravlja. O tem je razpravljala na zadnjem zasedanju tudi Ljudska skupščina LRS. Bi nam lahko povedali nekaj o novih principih stanovanjske gradnje na Gorenjskem letos in v prihodnjih letih?

Odgovor: Preden bi govoril o novih principih stanovanjske gradnje, bi rad v nekaj stavkih ugotovil karakteristične poteze gradnje stanovanj v bližnji preteklosti. Doslej smo imeli dve vrsti gradbene dejavnosti. Prvo je finansirala družba, bodosi ljudski odbori, bodisi gospodarska podjetja. Cene takih gradenj so se gibale od 20 do 35.000 dinarjev za m² zazidane etaže, tako da je eno stanovanje veljalo od 3 do 5 milijonov dinarjev.

Drugi način, ki je na videz pocenil gradnjo, je bil sistem kreditiranja zasebnih graditeljev. Toda ta način je izzval mnogo težkih problemov in je imela družba od njega le škodo, ki je dosežene koristi niso mogle odtehtati. Naj spomnim le nekatere negativne vplive take nenačrtne graditve: razkosavale so se kmetijske površine, zazidalne površine se niso dovolj ekonomično izkoriščale, silno se je podražila ureditev ustreznih komunalnih naprav, uničeni so bili lepi pejsaži, ob naših cestah pa so se začele vleči »dolge vasi«, ki so vzbujale predmestni videz. Na drugi strani so se čutile negativne posledice take gradnje tudi na graditelju samem. Zmanjšala se je njegova zmožnost za redno delo, padla je produktivnost

Ing. arh. Jože Krajnčič

dela, razbohotilo se je šušmarstvo, gospodarski kriminal itd.

TREBA JE GRADITI STRNJENO IN NAČRTNO

Naj navedem nekaj konkretnih primerov. Najbolj drastičen primer neorganizirane gradnje imamo na področju blejske občine v trikotu Gorje—Podhom—Zasip. Tu so v preteklosti po večini gradili svoje hiše delavci jeseniške železarne. Gradili so jih nenačrtno in brez izdelanih osnutkov. Zato so zrasle hiše najrazličnejših tipov, različne višine in oblike, razmetane povsem slučajno. Ker je ta predel neposredno zaledje Bleda, so bili s tem uničeni dragoceni turistični pejsaži.

Po mojem mnenju bi morala prevladati tendenca, da bi se jeseniški delavci, če že zidajo svoje hiše, primaknili bliže k Železarni in zidali na bolj strnjenem področju. Zato bi bilo priporočljivo, da bi ustrezni organi sploh prepovedali stanovanjsko gradnjo v zgornji dolini Save na področju Mojstrana—Podkoren in v Bohinju na področju od Bohinjske Bistrice do Savice. Tu naj bi se dopuščala gradnja samo v primeru, če je graditelj življenjsko navezan na te kraje.

Če torej ocenimo prvi in drugi način graditve, ugotovimo na eni strani neekonomičnost graditve, pretirane stroške, na drugi strani pa navidezno nižje stroške, ki pa so spremljani z za družbo nezaželenimi posledicami.

Pri dodeljevanju kreditov bo odločal način gradnje

Vprašanje: Ugotavljamo torej, da gradnja stanovanj ni samo vprašanje posameznikov, marveč izredno važno družbeno vprašanje. Osnovni regulator pri gradnji bo nedvomno politika finansiranja. Bi nam lahko povedali nekaj o načinu finansiranja stanovanjskih gradenj v prihodnosti?

Odgovor: Po uredbi o izvrševanju zakona o stanovanjskem prispevku, zbira vsaka občina določen sklad za stanovanjsko gradnjo. V ta sklad se stekajo sredstva iz 10% sklada od plač, dotacije, darila ali posojila gospodarskih organizacij iz sklada za samostojno razpolaganje itd. Iz teh kreditnih skladov se lahko dajejo posojila za zidanje, dograditev novih stavb ter za popravilo ali dograditev obstoječih stanovanjskih hiš. Prednost imajo stanovanjske zadruge, nato gospodarske organizacije in nazadnje posamezniki za individualne gradnje.

Posojena sredstva morajo biti vrnjena v roku 30—50 let, če gre za nove gradnje, oziroma 20 let, če gre za popravila stavb. Najmanjša obrestna mera pa je 1%. Pred najetjem kredita mora seveda vsak interesent izkazati del lastnih sredstev, bodisi v denarju, materialu ali delovni sili. Stanovanjske skupnosti in hišni sveti, ki nameravajo najeti kredit, morajo imeti zbranih vsaj 5% celokupne vsote, zavodi in politično-teritorialne enote vsaj 15%, zadruge, gospodarske organizacije in privatniki pa 25%.

Pri dodeljevanju kreditov bo igral veliko vlogo tudi način gradnje. Občine bodo morale poskrbeti, da bodo kreditirale predvsem racionalnejši — strnjeni sistem gradenj. Treba bo pač ukrepati tako, da se bo z razpoložljivim denarjem napravilo kar največ ustreznih stanovanj in porabilo pri tem čim manj stanovanjske površine.

(Nadaljevanje na 2. strani)

10 milijonov za štipendije

V sredo se je sestala komisija za podeljevanje štipendij OLO Kranj. Na posvetovanje so bili tokrat vabljeni tudi člani občinskih komisij za štipendije. To pa predvsem zaradi tega, da bi se štipendije določale in razdeljevale po enotnih merilih.

V decembru lanskega leta je bilo v dogovoru z občinskimi predsedniki sklenjeno, da se bo štipendiranje preneslo tudi na občine. Teh sklepov pa posamezni občinski odbori niso vedno v redu izvajali. Štipendij večkrat niso pravočasno nakazovali, nekaterim študentom so štipendije odklonili, ne da bi o tem obvestili okrajne komisijo ipd. Dogajalo se je, da so študentje, ki jim je štipendija edini dohodek, zašli v težke finančne stiske (morali so se zadolževati po menzah, za stanovanje itd.).

Da bo delo okrajne in občinskih komisij v prihodnje potekalo enotno, je bilo na seji sklenjeno, da bodo občinske komisije pošiljale okrajni zapisnike svojih sej, sezname štipendistov in prepise pogodb. Člani občinskih komisij pa so izrazili željo, naj jim tudi okrajna komisija pošlje sezname štipendistov z njihovega področja.

Na seji je bilo nadalje določeno, da je treba v najkrajšem času skleniti pogodbe z vsemi okrajnimi štipendisti in poslati prepise teh pogodb vsem šolam. Študentom, ki ne bodo predlagali predpisanih potrdil o študiju, bodo štipendije ukinjene. Za štipendije predvideva okrajna komisija letos 10 milijonov dinarjev. Njen predsednik dr. Potočnik je med drugim poudaril, naj občine pri razdeljevanju štipendij ne bodo preveč enostranske, kajti ne bilo bi prav, da štipendirajo izključno le tiste študente, ki bodo kasneje imeli službo na njihovem področju.

V Železarni bodo volitve v delavski svet 12. aprila

V torek popoldne je bilo 24. redno zasedanje delavskega sveta Železarne Jesenice. Na zasedanju so v glavnem razpravljali o predstoječih volitvah v delavski svet. Predsednik tovarniškega sindikalnega odbora Tone Pintar je podal obširen predlog v zvezi z organizacijo delavskega upravljanja, predlog spremembe pravil podjetja, znižanje števila članov delavskega sveta in spremembo v organizaciji obratnih delavskih svetov.

Po kaj živahni razpravi, v kateri udeleženci niso soglašali s predlogom, da bi bil za vse javorniške obrate le en obratni delavski svet, strinjali pa so se s predlogi nekaterih, naj bi imeli manjši obrati samostojne obratne delavske svete, so sprejeli naslednje sklepe: število članov centralnega delavskega sveta se zniža od 101 na 67. Organizacija obratnih delavskih svetov se spremeni v toliko, da se formirajo obratni delavski sveti po grupah obratov, tako da jih bo imela Železarna Jesenice 11. Tozadevno spremembo pravil podjetja bo pripravila organizacijska komisija delavskega sveta skupno s sindikalno organizacijo.

V Železarni Jesenice bodo razpisali volitve delavskega sveta podjetja in DS grup obratov za 12. april t. l. Volitve bodo izvajali po volilnih enotah s 26 volišči. Izvolili so tudi volilno komisijo in komisijo za sestavo volilnih imenikov ter nadalje odobrili odprodajo drobilca kamenja upravi komunalne službe na Jesenicah, kritje računa zdravstvenih izkaznic ter potrdili disciplinski odpust za eno članico kolektiva.

O čem razpravljajo na zadnjih sejah ObLO Škofja Loka

Največ govora o cestah

Vprašanje slabih cest in pomanjkljivih cestnih naprav bodo reševali krajevni odbori

Skoraj ni več vasi ali mesta na Gorenjskem, kjer ne bi prebivalci razpravljali o slabih cestah, cestni razsvetljavi, mostovih, kanalizaciji itd. To vprašanje je tudi v občini Škofja Loka v zadnjem času na dnevnem redu.

Komuna Škofja Loka ima 10 krajevnih odborov, od katerih je samo eden (v Zmincu), ki ima tudi urad. Ti odbori pa, kot še marsikje, ne najdejo vsebine svojega dela. Zato je ObLO v Škofji Loki precej razpravljal, kako zainteresirati krajevne odbore, ki bi tako tudi uvideli, kolikšna je njihova odgovornost in vloga pri družbenem upravljanju in gospodarjenju. Zato so perečo vprašanje cest prepustili reševanju krajevnim odborom. Takšen je bil sklep zadnje seje ObLO Škofja Loka.

Na podlagi tega sklepa bo popravilo cest in cestnih naprav odvisno od krajevnih odborov, od njihove iznajdljivosti, gospodarjenja, zlasti pa od izpolnjevanja obveznosti, ki jih imajo do občine.

Kako bodo delali ti odbori? V ta namen so na občini že kategorizirali vse ceste v 4 razrede, določili obveznosti občine do teh cest, istočasno pa izračunali površino cesta v posameznem kraju, na podlagi česar bodo prišli do ključa, ki bo določal višino sredstev za obnovo le-teh. Določili bodo odstotek od dajatev krajevnih odborov občini, ki ga bodo krajevni odbori sproti dobivali in s temi sredstvi sami razpolagali. Torej čimbolj redno in čimprej bodo krajevni odbori odvedli občini predpisane takse, toliko prej bodo prišli do potrebnih sredstev za ceste.

Takšen načrt so si za popravilo cest in cestnih naprav naredili v komuni Škofja Loka. Ker pa je to vprašanje danes značilno za vso Gorenjsko in ker je več možnosti za rešitev različnih mnenj, bi bilo umestno, če bi se o tem pogovorili na skupnem sestanku zastopniki posameznih občin, kjer bi našli najuspešnejšo, najlažjo in najkrajšo pot, kako urediti in obnoviti ceste in cestne naprave. S tem bi prišli do boljšega cestnega prometa ter hitrejšega razvoja turizma, ki je za Gorenjsko precejšnjega pomena.

Problemi socialnega zavarovanja v Domžalah

Število obratnih nesreč je treba omejiti

Na območju domžalske podružnice socialnega zavarovanja, ki obsega področje občin Domžale, Mengeš in Moravče, je skupaj 7461 socialnih zavarovancev. Nedavno so ti zavarovanci volili novo 35-člansko skupščino podružnice socialnega zavarovanja in zastopnike za novo okrajno skupščino. Na teh volitvah je bila povprečna volilna udeležba 91.66%, če se upošteva 10% upravičeno odsotnih, predvsem zaradi bolezni. Najboljše so se odrezali zavarovanci iz občine Mengeš, kjer so volili 95.36%. Tako visoka volilna udeležba na območju domžalske podružnice potrjuje, da se zavarovanci, zlasti v socialističnem sektorju, zanimajo za vprašanja družbenega upravljanja v socialnem zavarovanju. Nasprotno pa imajo zavarovanci iz privatnega sektorja zelo slab odnos do socialnega zavarovanja, kar potrjuje že to, da jih je volilo komaj 14.60%.

Številne obratne nesreče močno obremenjujejo sredstva socialnega zavarovanja. Zaradi 508 nesreč pri delu, kolikor jih je bilo registriranih v minulem letu, je bilo izgubljenih 7382 delovnih dni, izplačanih pa 2 milijona 245.655 dinarjev. Tako visoko število nesreč pri delu močno presega okrajno, republiško, kakor tudi zvezno povprečje. Prav zaradi tega so se odločili izvoliti stalni skupščinski odbor za preventivno zdravstveno zaščito in stalno komisijo za higiensko tehnično zaščito dela.

Nekateri zasebni delodajalci na področju domžalske podružnice neredno plačujejo prispevke za socialno zavarovanje svojih delavcev. Samo za preteklo leto dolgujejo še 1,800.000 dinarjev. Razen tega je komisija okrajnega zavoda za socialno zavarovanje tudi ugotovila, da so nekateri od zasebnih delodajalcev z območja domžalske podružnice, zatajili za 300.000 dinarjev prispevkov.

V tej številki:

- ZUNANJEPOLITIČNI KOMENTAR (2 str.)
- GORENJSKI KMETOVALEC (3. str.)
- ZGODOVINSKO BRANJE (4. str.)
- »BRATOVŠČINA SINJEGA GALEBA« v PG (5. str.)
- DRUŽINSKI POMENKI (6. str.)

TE DNI PO SVETU

Po izgonu Makariosa s Cipra so se odnosi med Grčijo in Veliko Britanijo v zadnjih dneh še poslabšali. Grška vlada terja splošno amnestijo na otoku in vrnitev Makariosa in postavlja to kot prvi pogoj za nadaljevanje pogajanj z Britanijo. O izgonu Makariosa je pretekli torek razpravljal tudi britanski Spodnji dom. Ob tej priložnosti je v imenu laburistične opozicije Bevan ostro grajal ta ukrep konservativne vlade, ker le-ta ni predhodno obvestila parlamenta o nameravanih ukrepih. Razen ostre kritike opozicije, je močno vznejevoljilo britan. vladno stališče ZDA, ki so izjavile, da izgon Makariosa ni umesten korak. V napredni svetovni javnosti prevladuje mnenje, da so metode kolonializma zastarele.

Na povratku z zasedanja pakta za jugovzhodno Azijo, so vsi trije zunanji ministri zahodnih velesil Lloyd, Pineau in Dulles obiskali več dežel Srednjega in Bližnjega Vzhoda. Vsi so obiskali Indijo in vsak je poizkušal uveljaviti v razgovorih z voditelji Indije svoje koncepte o politiki v Aziji. Po vseh znakih sodeč, je naletel na najtoplejši sprejem in največje razumevanje francoski zunanji minister Pineau s svojo realno politiko koeksistence in utrjevanja zaupanja med Vzhodom in Zahodom. Izredno pomemben je na tej turneji tudi Pineaujev obisk v Kairu, ki ga nekateri politični opazovalci ocenjujejo kot pripravo nove francoske politike v Severni Afriki, pri čemer želi Francija dobiti podporo Egipta.

Po zadnjih podatkih, ki so bili objavljeni preteklo sredo, bo Francija v tem letu razvijala izredno živahno diplomatsko aktivnost, da bi okrepila stike s prijateljskimi deželami. Prihodnji mesec pričakujejo v Parizu italijanskega predsednika Gronchija, v začetku maja bo odšel na obisk v Francijo naš predsednik tovariš Tito, v juniju pa indijski ministrski predsednik Nehru in grški kralj Pavle. Če k temu dodamo še potovanje francoskega zunanjega ministra v Sirijo, Libanon, Izrael in v Zahodno Nemčijo ter obisk ministrskega predsednika Guy Molleta in zunanjega ministra Pineauja v Sovjetski zvezi, dobimo jasno sliko francoskih naporov, da bi konstruktivno prispevali k stabilizaciji miru na svetu.

Pretekli ponedeljek je v Moskvi umrl prvi sekretar Združene delavske stranke Poljske Boleslav Bejrut. Ob smrti tega vidnega povojnega poljskega državnika, je poslal predsednik republike Tito sožalno brzojavko predsedniku ministrskega sveta LR Poljske Jozefu Zirankiewiczu, preteklo sredo zvečer pa je odpotovala v Varšavo delegacija CK ZKJ, ki se bo udeležila pogreba. V delegaciji sta Svetozar Vukmanović in Vlajko Begović.

Z vsemi sredstvi bomo preprečevali divje gradnje

in vsakršno neracionalno trošenje zemljiških skladov

(Nadaljevanje s 1. strani)

RAZTRESENIH GRADENJ NE DOPUŠČAJMO VEČ

Vprašanje: Občinski ljudski odbori bodo morali torej zagotoviti, da se bodo gradbeni kompleksi kolikor mogoče koncentrirali ter da se bo s tem zagotovila večja gostota gradenj na ha. Bi nam lahko povedali, na kakšen način bodo občine to lahko zagotovile?

Odgovor: Pri izdaji odloka o uporabi zemljišč za gradbene namene bo treba predvsem upoštevati bližino obstoječih komunalnih naprav (ceste, vodovod, kanalizacija, električno omrežje). Nadalje bo treba stremeti, da se za gradnjo izkoristijo površine med že zazidanimi površinami.

V pripravi je tudi zakon o uporabi zemljišč za gradbene namene, ki se je prav te dni obravnaval v ljudski skupščini LRS. Ker pa zakon še ni sprejet, naj ljudski odbori točno upoštevajo dosedanjo uredbo ter naj v smislu navodil, ki so jih dobili od Sveta za urbanizem OLO, določijo za graditev stanovanjskih hiš najminimalnejše površine. Pod nobenim pogojem pa ne bi smeli več dopuščati raztresenih gradenj, ki bi krčile plodno zemljo, ali pa bile kakorkoli v nasprotju z Zakonom o varstvu javnih cest in varstvu pokrajine.

Šušmarski načrti podražujejo gradnje

Nadalje je izredno važno, da si ljudski odbori oskrbijo zazemljišča, ki so jih določili za gradnjo stanovanj, ustrezne zazidalne načrte, ki naj obsegajo tudi časovno razdelitev gradnje. Razen zazidalnih načrtov si naj ljudski odbori preskrbijo tudi načrte zgradb, ki jih nameravajo graditi na določenem področju. Pri tem morajo stremeti, da si bodo nabavili take načrte, ki bodo ekonomični in ki bodo hkrati ustrezali potrebam graditeljev. Z družbenimi sredstvi se objekti, ki ne bi bili grajeni po ustreznih načrtih in ne bi ustrezali sodobni kulturi stanovanja, ne bodo mogli graditi.

Pri tem je treba opozoriti individualne graditelje, naj se ne poslužujejo šušmarskih projektov in naj se obračajo za nasvete na projektivne organizacije ali na Zavode za stanovanjsko in komunalno graditev, ki jim bodo postregli z zaželenimi nasveti in materialom. Doslej se je namreč dogajalo, da je zaradi slabih in pomanjljivih načrtov prišlo do nemogočih gradenj. Nenačrtno sezidana stavba pa ne skazi samo videza določenega področja, marveč je tudi mnogo dražja. Zato je zmotno mnenje, da se da prišteditи pri načrtih. Žal pa moramo ugotoviti, da se v okoliških naseljih več kot polovica stavb gradi brez pravih načrtov.

SPODBUJALI BOMO SKUPINSKE GRADNJE

Vprašanje: Kakšne bodo oblike stanovanjske gradnje v prihodnosti?

Odgovor: Stanovanjska gradnja iz splošnih družbenih sredstev naj bi se omejila na najmanjšo možno mero. Na ta način naj bi se gradilo le v primerih, ko gre za stanovanja uslužbencev ali delavcev določenih ustanov ali podjetij, katerim se stanovanje mora zagotoviti in za to trenutno ni nobene druge možnosti. Sredstva za te gradnje bi se dobila iz kreditnega sklada in vračala v obliki anuitet iz rednih letnih proračunskih sredstev.

Najsplošnejši način graditve stanovanj naj bi postala zadružna stanovanjska gradnja. Tu gre za organizirano zazidavo določenih kompleksov, bodisi z bloki, vrstnimi hišami ali individualnimi hišami.

Pri tem je seveda treba dati prednost zadrugi višjega tipa, to je skupini graditeljev, ki žele graditi stanovanja v blokih. Ekonomična in cenejša od individualne gradnje je na vsak način tudi gradnja vrstnih hiš, ki jim je prav tako treba dati prednost pri kreditiranju. Zaradi mnogih nepravilnih pogledov, ki jih imajo nekateri o takem načinu gradnje, bo treba o vseh podrobnostih te vrste gradenj še posebej spregovoriti. Tu bomo zlasti lahko posredovali izkušnje razvitejših držav, ki so prav na tej osnovi zagotovile svojim državljanom ustrezen stanovanjski standard.

Seveda bodo v tem primeru zadružni graditelji nujno deležni družbene podpore, kot n. pr.: brezplačno se jim bo dodelilo zemljišče, izdelan bo brezplačen ureditveni načrt naselja, nadalje brezplačen načrt za zgradbo in brezplačno bodo urejene komunalne naprave.

Občinski ljudsi odbori bodo morali točno določiti višino in obliko te družbene podpore, da bodo zadružni graditelji lahko čisto konkretno spoznali, kolikšne gospodarske koristi imajo, če se odločijo za to vrsto gradenj in da bodo hkrati na jasnem s pravno-lastninskim položajem, ki izvira iz teh vrst gradenj.

Sredstev za stanovanjsko gradnjo je letos precej več kot v prejšnjih letih, vendar spričo potreb, ki so na tem področju zelo pereče, vsem ne bo mogoče ustreči s krediti. Težiti se mora predvsem, da se bodo ta sredstva dajala za višji način gradnje, medtem ko bi se krediti za individualno gradnjo, spričo manjše družbene ekonomičnosti, za sedaj omejevali. Vprašanje pa bo, kaj ukreniti s tistimi zasebnimi graditelji, ki so gradnjo že pričeli. Pri tem naj občinski ljudski odbori določijo nek vrstni red in predpišejo določene pogoje. Prednost naj bi imeli graditelji, ki gradijo po že določenih zazidalnih načrtih v skladu z odloki o zazidljivosti zemljišč, nadalje tisti, ki gradijo po ekonomičnih načrtih in pa seveda tisti, ki so v stanju z najmanjšim kreditom v najkrajšem času dokončati gradnjo.

Bodoče naloge Sveta

Vprašanje: Ali nam lahko poveste, kakšni so načrti za bodoče delo vašega sveta, posebno z ozirom na novo gospodarsko politiko?

Odgovor: Znano je, da je naš svet še zelo mlad in zato nima še posebnih izkušenj in trdne organizacijske mreže. Pred njim pa stojijo velike naloge, ki so navedene že zgoraj. Predvsem mislim, da se bo delo sveta moralo razvijati v dveh smereh.

1. Z vsemi ukrepi in s pomočjo Okrajnega ljudskega odbora bomo preprečevali vse divje gradnje in vsakršno neracionalno trošenje zemljiških skladov. Poskrbeli bomo, da se zaščitijo orne površine ter ohrani neokrnjen izgled naše turistične pokrajine. Tu bo treba strogih ukrepov in odločne besede. Toda to bo treba urediti, kajti tu ne gre samo za interese naše generacije, marveč predvsem bodočih pokolenj.

2. Trudili se bomo, da bomo čimprej izdelali ustrezne kriterije in principe, po katerih bomo v bodoče usmerjali celotno gradbeno dejavnost v okraju, zlasti še stanovanjsko graditev. Na ta način bodo naše revizijske komisije postale resničen instrument te družbene dejavnosti, ne pa samo kontrolno-tehnični organ, ki doslej pri svojem odločanju marsikdaj ni upošteval družbenih interesov.

Razdeljevanje stanovanj

Kdo jih bo dobil na Jesenicah?

Letos do jeseni bo na Jesenicah predvidoma na razpolago 60 stanovanj. Potemtakem bo 60 prosilcev izmed trenutno 800, dobilo ustrezna stanovanja. To je sicer še razmeroma malo, saj niti 10% prosilcem ne bodo rešene prošnje za stanovanje. Vendar je treba upoštevati, da je med prosilci tudi precej takih, ki imajo bodisi pretesno ali pa neprimerno stanovanje.

Da bi ne bilo v prihodnje nobenih očitkov na račun stanovanjske komisije, češ da deli stanovanja na osnovi protekcije, so napravili na Jesenicah seznam upravičenih pričakovalcev za stanovanja v letošnjem letu.

Vse prošnje so bile ponovno pregledane. Pri tem pregledu je razen stanovanjske komisije sodelovala tudi SZDL in ostale množične organizacije. Sklenili so, da izmed vseh prosilcev pridejo v poštev v prvi vrsti prosilci, ki so sodelovali v NOV, bolniki, invalidi, prosilci v skrajno neprimernih stanovanjih oziroma brez njih itd.

Med vsemi izbranimi je za sedaj na seznamu prosilcev 40 delavcev in 9 uslužbencev iz Železarne, ostali pa so iz drugih poklicev.

Podobne sezname upravičenih pričakovalcev za stanovanja pripravljajo tudi v Žirovnici in Mojstrani. Ti seznami bodo prav tako kot jeseniški izobešeni in prosilcem na vpogled.

Premalo pozornosti do invalidov NOB

V petek se je zbralo v dvorani delavskega doma na Jesenicah nekaj nad 200 vojaških vojnih invalidov z Jesenic na redno letno skupščino Mestnega odbora ZVVI Jesenice.

Predsednik Janez Rozman je podal referat o delovanju in doseženih uspehih odbora v minulem letu. Opisal je pomoč, ki so jo nudili socialno šibkim in 100% invalidom, udejstvovanje članov na športnem in kulturnem področju, ter govoril tudi o nekaterih slabostih. Razveseljivo je, da se lep procent članov udejstvuje pri kegljanju, streljanju in šahu in so na tekmah, organiziranih v minulem letu, odnesli lepe uspehe. Premalo skrbi pa so posvečali otrokom padlih v vzgojnem, šolskem in ideološkem, pa tudi socialnem pogledu. Za člane niso organizirali družabnih večerov ali skupnih izletov, ki bi v veliki meri utrdili medsebojne vezi. Še vedno niso uspeli dobiti vsaj skromnega društvenega prostora in se shaja tako odbor kot članstvo priložnostno zdaj tu, zdaj tam.

Razprava je bila kaj živahna in sprejeti so bili sledeči sklepi: Otrokom padlih borcev bodo nudili več skrbi; socialno šibkim članom in 100% invalidom bodo nudili več podpore; vse probleme, ki se bodo v organizaciji pojavljali, bodo reševali sproti; skrbeli bodo za udejstvovanje čim večjega števila članov na športnem in kulturnem področju v okviru lastne organizacije; dvignili bodo politično zavest članov z organizacijo raznih predavanj, pa tudi z individualnimi posegi; poskrbeli bodo, da bodo dobili v teku leta ustrezajoč lokal za sestanke in da bodo s strani merodajnih deležni več pozornosti.

U. P.

Brezbrižnost ali kaj?

Te dni je bilo v Tržiču predavanje o gradnji stanovanj in o ustanavljanju stanovanjskih gradbenih zadrug. Predavatelj ing. Skaberne iz Ljubljane se gotovo ni nadejal tako majhnega obiska, saj so stanovanjski problemi v Tržiču dokaj pereči. Ko se je predavanje začelo, je bilo prisotnih komaj 10 poslušalcev, do konca pa se jih je nabralo še približno toliko. Občinski ljudski odbor je o predavanju sicer obvestil vse delavske svete in uprave tržiških podjetij, toda odziva ni bilo. Od občine vsakdo samo zahteva, naj gradi stanovanja, ko pa bi prizadeti lahko vsaj z nasvetom pomagali, ni o njih ne duha ne sluha. Tržiška občina se je ustavila danes pred istim problemom kot pred leti in meseci: ali naj ustanovi stanovanjsko gradbeno zadrugo, ali naj gradi ta zadruga bloke ali etažna lastninska stanovanja, ali pa individualne hišice. Treba se je tudi pomeniti, kako bo s posojili zasebnikom, ki zidajo hiše. Brezbrižnost, ki so jo tokrat pokazali tržiški občani, res ni v čast onim, ki samo zahtevajo stanovanja, sami pa ne pridejo niti na razpravo. Kako naj se potem uspešno reši stanovanjska kriza?

V.

Ljudje in dogodki

ODJUGA

Kar nenadoma - živa mednarodna dejavnost

TEŽKO BI bilo reči, da je samo XX. kongres Komunistične stranke Sovjetske zveze izzval to nenadno plimo v mednarodni dejavnosti, ki je nastopila ob koncu preteklega in v začetku tega meseca. To bi bilo neupravičeno precenjevanje enega samega momenta v sklopu številnih vzrokov. Da je imel kongres v vsem tem precejšnjo vlogo, tega pač nihče ne more zanikati. Moskovsko posvetovanje je vsem resnim opazovalcem in odgovornim državnikom, kot tudi vsemu svetovnemu javnemu mnenju pokazalo, da Sovjetska zveza noče vojne, da so njeni miroljubni činilci zmagali in da so bile zadnje sovjetske poteze v »mirovni konferenci«, čeprav dostikrat nerodno in vsiljivo formulirane, vendarle iskrene.

Spričo tega odkritja cela vrsta držav ni mogla več zaostajati v zanimivem mednarodnem razgovoru, ki je pričel s sovjetskim obiskom v azijskih državah in s prvim Bulganinovim pismom za predsednika Eisenhowerja. Ostati na starih pozicijah bi za številne države Zahodne Evrope pomenilo še bolj povečati svojo odvisnost od atlantske discipline in še naprej izgubljati ugled, ki jim v svetu gre z ozirom na njihov gospodarski, politični in strateški pomen. V času, ko se uradna ameriška politika hitro prilagaja novim načinom reševanja spornih vprašanj, niti Francija niti Anglija niti Italija ne morejo več spregledovati tega dejstva.

Kje je atlantska disciplina?

ZANIMIVO presenečenje: Doslej je bila Velika Britanija tista dežela, ki se je — ne brez določenega ponosa — odlikovala s spet in spet ponovljenimi tendencami blokovske »krivovernosti«. Vedno zanesljivi zaveznik ZDA, dolgo ni izpustila nobene priložnosti, da severni Ameriki z nepričakovanimi izjavami in predlogi namigne, da njeno zavezništvo ni brezpogojno, in da se pred ostalo družino evropskih zapadnjakov pokaže kot njihov zagovornik pred »starejšim vrstnikom« onkraj morja. Dočim je bila Anglija takšna, se Francija ni mogla izviti iz lastnih prekomorskih težav in je v zunanji politiki ostajala pasivni opazovalec.

Današnja slika? — Pravo nasprotje.

Prva se je oglasila Francija. V znanem govoru pred člani Kluba ameriškega tiska je njen zunanji minister Pineau izzval tolikšno nelagodnost, da je predsednik vlade Guy Mollet nemudoma prejel vabilo, naj obišče Edna. Pineau je dejal, da se Francija ne strinja s preveč togo blokovsko anglo-ameriško politiko, da ni povsem prepričana v severnoatlantsko prijateljstvo in da bi bilo pametno, če bi pogovori z orožjem polagoma utihnili in vljudno odstopili prostor razgovorom o strahoviti revščini, v kateri životari več kot polovica človeštva. V tem smislu je Francija že nekoliko dni prej izjavila, da bo na prihodnjem sestanku organa ZN za razorožitev dosedanjo istovetnost gledišč z ameriškimi predlogi opustila v korist takšnih formulacij, ki bi bile obojestransko sprejemljive. Kje je še »atlantska disciplina«?

Podobno tudi Italija. Kot je znano je njen državni šef Gronchi ob svojem obisku v ZDA jasno povedal, da je že nastopil čas za to, da težišče dejavnosti Atlantskega pakta pomaknejo z vojaškega na gospodarske in kulturne aspekte. Če temu dodamo še vabila treh skandinavskih dežel — Švedske, Norveške in Danske —, naj Bulganin in Hruščov obiščeta tudi njihove prestolice, in pozitivni odziv francoskih socialistov in vlade na podobno sovjetsko vabilo, — pač vidimo, da se je mednarodni položaj dokaj spremenil. Končno je — še pred pomladjo — nastopila odjuga.

Potrdila in vstalila jo je najnovejša gesta v poglavju z naslovom »Dopisovanje Bulganin-Eisenhower«. Ta korespondenca se giba po vspenjajoči se črti vse večjega realizma, v njej se kristalizirajo vprašanja, ki jih je sorazmerno najlaže rešiti, pa vendarle niso tako obrobna, da jih ne bi mogli imenovati glavne vozle današnjih svetovnih problemov. Gre zlasti za razorožitev, ki bi obvarovala sedanje, zelo visoko, materialno ravnotežje med obema blokoma, hkrati pa prispevala k rasti mednarodnega zaupanja, brez katerega si ne moremo predstavljati prave pomiritve in sodelovanja. Zadnje Eisenhowerjevo pismo za sovjetskega predsednika vlade kaže že dosti manjšo ekskluzivnost in nudi lepo priložnost za hiter napredek v sporazumevanju.

Toda politika ne bi bila politika, če ne bi bila zapletena. Napredek ne bi bil noben napredek, če ne bi moral premagovati številne težave in trdovratne odpore.

»Vzhajajoči polmesec« zahaja

PRED TEDNI je zastopnik za tisk zahodnonemške vlade, ko so ga na tiskovni konferenci vprašali, kakšno stališče zavzema Federalna republika do najnovejših pomirjevalnih iniciativ vsepovsod, odgovoril, da njegova vlada »rajši tvega, da jo obdolžijo neaktivnosti, kakor da bi napravila en sam korak, ki bi zmanjšal vojaško in politično enotnost Zahoda spričo komunistične nevarnosti«.

Videti je, da Adenauerjeva vlada bolj ljubi močni položaj oborožene Zahodne Nemčije v Evropi in vedno močnejše zahodnonemške industrije na zahodnem tržišču, kot pa dvomljivo in brez dvoma manj pomembno mesto, ki bi ga združena Nemčija zavzemala v sistemu uresničene evropske varnosti in koeksistence.

Popuščanje napetosti nič več ne more prepričljivo opravičevati vojaških ozirov, s katerimi nekdanje kolonialne sile pojasnjujejo svojo prisotnost na tujih ozemljih. Najnovejša zgodovina Bagdadskega pakta, bolje rečeno — zgodovina postopnega propadanja te ideje, prav dobro osvetljuje to spremembo. V arabskem svetu je vedno bolj popularna zamisel o regionalnem sodelovanju, neodvisnem od velikih blokov. Po kairski konferenci zastopnikov Egipta, Saudijske Arabije in Sirije je ta koncepcija še bolj privlačna za ostale dežele Srednjega Vzhoda, ki se že tako nagibajo v to smer. Britanskemu načrtu o tako imenovanem »vzhajajočem polmesecu«, po katerem bi se te petrolejske dežele razvijale drugače, kakor same želijo, so že zaigrali žalno koračnico. Zadnje akorde smo slišali pred dobrim tednom, ko se je britanska javnost razburila zaradi tega, ker je jordanski kralj odpustil angleškega oficirja Glubb-pašo s položaja vrhovnega komandanta arabske legije. Sledili so jim vsaj zelo tvegani ukrepi ciperskega guvernerja Hardinga proti tamkajšnjemu narodnoosvobodil. gibanju, ki so dosegli vrhunec v deportaciji škofa Makariosa.

Imperialna črta Malta—Ciper—Aman—Bagdad polagoma izgublja svoje člene. Britanski lev je upravičeno vznemirjen.

Zato ni čudno, da je bil Ednov vabilni telegram tako hitro poslan francoski vladi, — tisti vladi, ki je v preteklem tednu dosegla dokončen sporazum s Tunisom, se tako iznebila enega od mlinskih kamnov na vratu svoje zunanje politike in dokaj povečala svojo svobodo dejavnosti. Medtem ko je še pred letom Britanija krepila svoj vojaški blok na vzhodu arabskega sveta in pred prerokovimi narodi obsojala francosko politiko v Severni Afriki, je današnji položaj skoraj nasproten: Francija se odreka arabskega zahoda in napada Bagdadski pakt. Britanija, ki nikdar ni skrivala svojega zadovoljstva, če so o njej govorili kot o tradicionalnem posredniku med Vzhodom in Zahodom, danes izraža odkrito nezadovoljnost nad najnovejšimi posredniškimi gestami. Varovanje ogroženih pozicij ji narekuje takšno odločitev, ki ni v skladu s preteklo britansko zunanjepolitično koncepcijo.

Tako so stari interesi postali močna ovira za rast novih odnosov v svetu. Prilagoditev je lahka samo do določene točke, od koder je nadaljnje gibanje odvisno od tega, v kakšni meri in kako hitro bodo velesile lahko premagale svoje lastne odpore. Sodobni svetovni razvoj pa to neizprosno zahteva od vsakogar. Zato lahko upamo, da bo prilagoditev še dalje napredovala. Nemara nam to potrjuje tudi nova orientacija Laburistične stranke, ki zahteva od vlade, naj se odpove Bagdadskemu paktu in naj energičneje sledi novim smerem mednarodnega razvoja.

-jž

GORENJSKI KMETOVALEC

Prvi podatki o molznosti krav

NA GORENJSKEM V LETU 1955

Prejeli smo prve podatke o molznosti krav v letu 1955. Ko bodo molzni zaključki dokončno izdelani, bomo naše bralce podrobno obvestili o tem. Zaključki molznosti za leto 1955 pričajo o visoki proizvodni zmogljivosti naše živine.

Povprečna molznost vseh kontroliranih krav znaša 2285 kg mleka s tolščobo 3,80%.

Najboljšo mlečnost so dosegli v zadrugi Blejska Dobrava, Poljane, Podbrezje, Šenčur. Naklo, Lesce in Zasip, kjer znaša povsod več kot 2600 kg.

Največ mleka je v preteklem letu dala krava Pisanka 421, last Antona Eržena iz Kranja. Ta kravica, težka manj kot 400 kg, je v lanskem letu namolzla 4842 kg mleka. To pomeni, da je dala 12 krat toliko mleka kolikor je sama težka. V vsem letu pa je nabrala 165 kg mlečne tolšče.

Zvedeli smo tudi, da bo Okrajna zadružna zveza izdala knjižico z vsemi podatki o molznosti krav v preteklem letu in jo bo razdelila med živinorejce-zadružnike.

(-in)

Pozor pred praznično ali nedeljsko boleznijo konj!

Pred kratkim je Državni zavarovalni zavod opozarjal v svojem glasilu »Živinorejec« lastnike zavarovanih konj, naj teh v dnevih, ko počivajo, nikar ne krmijo s polnim obrokom zrnate hrane ali s samo deteljo ter naj jih peljejo tudi ob nedeljah in praznikih vsaj za pol ure na sprehod, sicer naj si pripiše vsak sam posledice, če konj zboli za nedeljsko boleznijo.

Kakšna je ta bolezen? Konji zbolijo tedaj, če po eno ali dvodnevnem počitku pa pri dobri in krepki krmi začnemo z njimi ponovno delati. To se pri nas dogaja po nedeljah ali praznikih, zato se bolezen tudi imenuje nedeljska ali praznična. Nekje pravijo tudi »križna ohromelost« konj.

Po eno do dvodnevnem počitku, ko žival zaprežemo, vidimo, da se začne iznenada tresti in noja zadnjih nog postala klecajoča, dokler žival ne pade in se kljub naporom ne more vzdigniti. Mišičje stegen postane trdo kot les, zelo značilno je tudi to, da voda postane rjavo-rdeča, rdeče-črna, v težjih primerih pa čisto črna.

Zaradi opisanih znakov je to bolezen težko zamenjati s kako drugo, zlasti še, če zbolijo konji predvsem težjega tipa, dobro hranjeni in v starosti 5 do 8 let.

Zanimivo je, kako pride iznenada do tako hitrih sprememb v mišičju, zlasti stegen. Med počitkom in pri krepki krmi se v živalskem mišičju naberejo velike količine sladkorja, katerega je največ v tistih mišicah, ki največ delajo. Ko začne žival delati, se iz tega sladkorja v mišičju stvori naenkrat velika množina mlečne kisline. Če je dovolj kisika, mlečna kislina dalje razpada, če ga pa ni, se ista nabira v še večjih množinah. Ker se zaradi mlečne kisline v mišičnih vlaknih nabira voda, se tudi najmanjše krvne žilice še bolj stisnejo, zato je kisika še manj ter pride do omrtvičenja tega mišičja. Vsled kisline in drugih strupov, ki se pri tem procesu razvijejo, pride tudi do razkrajanja rdečih krvnih telesc, zaradi česar je voda največkrat rdeče ali celo črne barve.

V najtežjih primerih oboleli konji poginejo že prvi, običajno pa tretji ali četrti dan.

Za zdravljenje te bolezni je nujno poklicati veterinarja. Če konj ne more vstati, mu je treba dobro nastlati, nato pa obračati vsake tri ure, da se koža preveč ne rani. Živali ni treba utrujati z nekoristnimi poizkusi vstajanja. Veterinarska pomoč sestoji iz puščanja krvi (5—8 litrov) in potrebnih zdravil v obliki injekcij (kalcij, aneurin). S puščanjem krvi razbremenimo srce, telo pa vseh strupov, ki so se nabrali v krvi. Bolnemu konju damo tudi trikrat na dan po 150 gramov jedilne sode, pomešane s pekovskim kvasom, vse to pomešamo z vodo. S tem se odvzame učinek kislinam, ki se nahajajo v telesu. Dobro je stegna greti z likalnikom ali vročo opeko.

Zdravljenje nedeljske bolezni je vedno problematično, zato pa je bolje žival očuvati od te bolezni. Težkih in dobro hranjenih konj ne smemo niti o praznicnih dnevih puščati mirovati, predvsem pa jim ne dajati krepkih krmil. Ob dnevih počitka takim konjem zmanjšujmo obrok hrane, dajmo jim navadno seno in rezanico.

Ker je povečini meso od v sili zaklanih konj zaradi te bolezni neužitno, je škoda za živinorejca tem večja. Zato opozarjamo živinorejce, naj se strogo držijo gornjih navodil.

VET. B. M.

V Bohinju prevažajo seno iz rovtov v dolino

Skrbimo za higieno v hlevu!

Urejene in čiste nastanitve so vsekakor predpogoj za zdravje in produktivnost naših domačih živali. Le v urejenih hlevih lahko upravičeno pričakujemo, da bo živina napredovala in nam dala tisto, kar od nje zahtevamo. V zanemarjenih in neurejenih hlevih ni napredka in vsa prizadevanja, da bi bilo naše gospodarjenje donosno, so zaman.

Kakšni naj bodo higijensko urejeni hlevi? Osnovno pravilo je, da naj bodo dovolj **zračni, svetli in čisti.** Žival porabi velike količine zraka. Pri dihanju pa izloča žival škodljivi plin — ogljikov dvokis. V hlevu, ki je slabo zračen, se naberejo večje količine tega plina in žival se z njimi počasi zastruplja. Posledica je slabše delovanje dihal, cirkulacije krvi in prebavnih organov. Proizvodnost živali je zaradi tega tudi manjša. Zaradi tega je potrebno, da so v hlevih tudi pozimi okna le priprta, vendar tako, da ni prepiha. Ventilacijske naprave so se le slabo obnesle. Hlevi, kjer so vse leto okna odprta ali priprta, so običajno suhi in zaradi tega tudi toplejši, ker se v njih sopara nikdar ne zgošča v vodne kapljice.

Svetloba je prav tako važna. Vse domače živali jo potrebujejo. Njeno delovanje je ugodno za same živali, katerim pomaga tvoriti razne zdravilne snovi v telesu. Svetloba pa tudi ubija škodljive drobnoživke in kali bolezni, ki se rade vgnezdijo v mračnih hlevih. Te drobnoživke so povzročitelji prehladov, vnetja vimen in raznih kužnih bolezni. V temnem hlevu se lažje razvijajo zajedavci, ki zažirajo živali in zmanjšujejo njih proizvodno sposobnost. Običajno so okna v naših hlevih premajhna ali pa jih je premalo. Kolikor pa jih je, so zaprašena, razbita in zadelana z deskami. Pustimo svetlobi prosto pot v hlev in dopustimo njeno dobrotvorno delovanje v hlevu. Kdor pa gradi nov hlev, naj pomni, da je **potrebna svetlobna površina enaka 1/10 talne površine.**

Živinorejec, ki ne skrbi za zrak in svetlobo v hlevu, običajno ne pazi tudi na čistočo in red. V temnem hlevu se ne opazi, če ima živina slabo nastlano ležišče in če gnojnica ne odteka. V takšnem hlevu povzroča gnojnica, ki izhlapeva, posebno nezdrav zrak.

V hlevu naj bodo le tisti predmeti in orodje, ki je potrebno. Stene hleva pa naj se vsako leto enkrat prebelijo. S tem uničimo škodljivce ter napravimo hlev bolj svetel. Kadar bomo uredili hleve, bomo imeli od živine tudi večje koristi.

V pouk tistim živinorejcem, ki še zanemarjajo svojo živino, bi omenil še tole. Žival in rastlina sta živi bitji in vendar goji človek rastline na svetlem in zračnem polju. Kdor bi jih v temačnem in zatohlem prostoru, bi se kaj slabo odrezal. Prav tako pa potrebuje tudi žival svetlobo in zrak. Ponekod v svetu so začeli uvajati takšne hleve, ki nimajo ne oken ne vrat, pač pa eno steno popolnoma odprto. Živali so v takšnih hlevih zdrave in dokazano je, da so tudi bolj produktivne.

JANEZ VRHUNEC

VSE NAROČNIKE OBVEŠČAMO, NAJ SI V PRIHODNJEM TEDNU OGLEDAJO RAZSTAVO NAGRAD V IZLOŽBI TRGOVSKEGA PODJEJA »MODA« V KRANJU.

Obrezovanje mladega drevja

Pri sajenju obrezujemo korenine, kakor tudi krono, da upostavimo ravnotežje med pod- in nadzemeljskimi deli drevesa. Krone obrezujemo spomladi takoj po sajenju, pri jesenski saditvi pa zgodaj spomladi, ker se prično sokovi pri drevesih, ki so jeseni posajena, zgodaj pretakati. Dolžina rezi je odvisna od razvoja in debelosti mladic, kakor tudi od razvoja korenin. Drevo z dolgimi, gostimi koreninami in s krepko razvitimi mladicami krone, bo treba manj prikrajšati, kakor drevo s slabimi mladicami in slabotnim vrhom.

Obrezovati je treba tako, da vzgojimo krepko ogrodje, t. j. veje, ki bodo mogle nositi breme in se upirati vremenskim neprilikam, vetru in snegu. Z rezjo hočemo dobiti čimprej nizko in široko ter obsežno in redko krono s potrebnim številom pravilno razporejenih krepkih glavnih vej. Pravilno vzgojeno drevo zgodaj zarodi in daje kakovostno boljši ter večji pridelek.

Pri vzgoji krone težimo, da glavne veje spiralno razvrstimo po podaljšku debla. Etažna vzgoja, kjer rasto glavne veje običajno vse iz enega mesta, se je izkazala kot slaba zato, ker osnova ni dovolj krepko zgrajena. Glavne veje naj bodo med seboj oddaljene povprečno vsaj 15 cm in naj tvorijo s podaljškom debla topi kot, ki naj ne bo ostrejši od 45°, merjen v vejni pazduhi. Pri ostrem kotu rastejo veje prestrmo, zožujejo

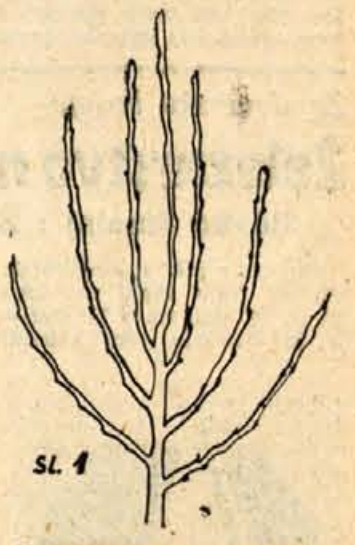

Neobrezana drevesna krona

in zgoščujejo krono, ter se lahko razčesnejo.

Prvo leto po sajenju dobimo običajno le dve mladici — bodoči glavni veji ter podaljšek debla. Druga mladica naj bo na nasprotni strani podaljška debla, da dosežemo boljše ravnotežje v kroni. Za vzgojo glavne veje so navadno boljše nižje stoječe mladice, ker nimajo tako strm kot, kakor višje stoječe.

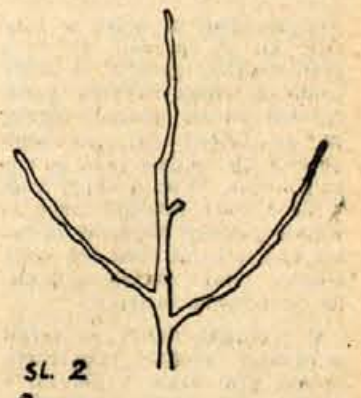

Ista drevesna krona po obrezi

Če neka višje stoječa mladika ustreza po svojem položaju in skladu, zrasla pa je v preostrem kotu, jo skrajšamo na 2 do 3 cm dolg štrcelj. Položno rastoče veje dvignemo v primerno lego in jih že prvo leto privežemo z motvozom na vrh.

(Nadaljevanje sledi)

Živinorejci, posvečajte molži več pozornosti!

Vsak napreden živinorejec, ki stremi za tem, da bi povečal molznost pri svojih kravah, bo razen odbire zdravih in odpornih krav z visoko mlečnostjo in pravilne prehrane ter nege, posvetil posebno pažnjo tudi pravilni molži.

Z mnogimi poskusi je dokazano, da uspe dobremu molzaču količino mleka pri kravi dvigniti, slabi molzači pa nasprotno količino mleka vedno znižujejo.

KAKŠNE KORISTI NUDI PRAVILNA MOLŽA?

Pravilna molža, ki jo na žalost izvaja še vse premalo živinorejcev, prepreči vse škodljive spremembe na seskih, ki so pri naših kravah tako pogoste. To so predvsem zunanja gnojna vnetja seskov in poškodbe sluznice sesnih kanalov. Ti se zaradi propadlih in oroženelih delov sluznice lahko popolnoma zapro.

Še večjo gospodarsko škodo pa povzroča živinorejcem vnetje vimena. Pri kravah je infekcija pogosto omogočena prav zaradi nepravilne molže. Zato je pri pravilni molži predvsem pomembno popolno izmolzenje vimena, oziroma mlečnih cistern.

S tako molžo smo povečali odstotek tolšče v mleku, ki pri koncu molže lahko doseže tudi 11% ter tako zmanjšali možnost razvoja bolezenskih bakterij, če je že prišlo do okužbe preko sesnih kanalov.

S pravilno molžo torej preprečujemo nezaželeno znižanje proizvodnih sposobnosti mlečnih žlez v vimenu, hkrati pa preprečujemo hude posledice, ki jih zelo pogosto povzroča zdravju krav mlekaric nepravilna molža.

KAKO NAJ MOLZEMO?

V praksi se uporablja več načinov molže, od katerih pa priporočamo danes le takoimenovani holandski način molže s celo pestjo. Švicarski način molže z upognjenim palcem in dlanjo, kakor tudi molžo s palcem in kazalcem, danes odklanjamo, ker ta načina molže povzročata živali bolečine, ranitev kože na seskih, deformiranje in težke notranje poškodbe seskov.

Pri molži s celo pestjo in palcem, ki jo edino lahko priporočamo kot pravilno pa nikakor ne smemo opuščati še vsa ostala opravila, ki jih pravilna molža zahteva!

Pred samo molžo dobro očistimo vimena krav, ki jih molzemo. Ako vime ni z blatom zelo onesnaženo ter ga redno čistimo, ga dobro obrišemo s čisto krpo ali mehko krtačo. Vsaj enkrat tedensko, ko je žival zelo onesnažena, je dobro če operemo z vodo in krtačo ves zadnji del telesa, vime pa večkrat dobro umijemo z nekoliko mlačno vodo in milom! Po umivanju vime dobro osušimo s suho krpo!

Po tem opravilu si mora molzač dobro umiti roke z milom, nato pa izmolsti prve curke mleka v posebno posodo. Ker vsebuje to mleko največ škodljivih mikroorganizmov, ga nikakor ne smemo izmolsti na pod, ker se v blatu, seču in stelji ti lahko zelo razmnožijo in ponovno okužijo vime. Nikdar ne smemo s tem mlekom pred molžo ovlažiti dlani in prste, ker nato sami zopet okužimo seske, ki so bili že očiščeni.

Mleko prvih curkov mora molzač dobro pregledati! Ako je morda nepravilne barve, vonja ali okusa, ali ima mleko kosmiče in gnojno sluz ter je rumenkasto in slano-grenkega okusa, je to znak vnetja vimena. V tem primeru naj se takoj obvesti veterinar, take krave pa se morajo molzti vedno zadnje!

(Se nadaljuje!)

Še eno mnenje o združitvi KZ Zg. Luše in Bukovica

Sedanje KZ so se ustanavljale v mejah nekdanjih Krajevnih ljudskih odborov. Te meje so bile zelo naravne in so bila tudi območja KZ v največ primerih sicer majhne, toda gospodarsko in zemljepisno zaokrožene enote. Za namene, za katere so bile Kmetijske zadruge ustanovljene, so to najprimernejša območja. Njihovo območje in delokrog je bilo plod temeljite študije naših vodilnih ljudi.

Če hočejo namreč KZ odigrati svojo vlogo v naših sedanjih pogojih — postati neposreden organizator kmetijske proizvodnje, potem so sedanji okoliši KZ v glavnem dovolj veliki. Izjeme bi morda bile v ravninskih predelih, kjer teren dopušča že boljšo organizacijo dela. Odkup pridelkov od članov in prodaja industrijskega blaga članom je le manj važna naloga KZ. Tisti, ki se sem in tja danes ogrevajo za večje zadruge, hočejo naloge zadrug ravno obrniti!

Sedaj pa še konkretno k našemu »problemu« združitve KZ Zg. Luša in KZ Bukovica. Takoj naj povem še to, da doslej ta »problem« po našem mnenju še ni bil praktično obravnavan in da se Zg. Luša in Bukovica ne nahajata v zgornji Selški dolini, ampak prav v spodnjem delu Selške doline.

V 12. številki »Glasu Gorenjske« je tov. Franc Potočnik pisal o združitvi KZ Zg. Luša in KZ Bukovica in želel, da bi se k tej stvari oglasili še drugi. Da bi ustregli tej želji in pa želji naših zadružnikov, pošiljamo v »Glas Gorenjske« te vrstice.

Tov. Franc Potočnik navaja nekatere dobre, toda splošne in neverjetne stvari, ki bi baje nastopile po združitvi omenjenih dveh zadrug. Ni verjetno, da bi po združitvi obeh zadrug našli dober kader, če ga sedaj ne najdejo, pač pa je gotovo, da bi potem uslužbenci imeli še večjo besedo, saj bi bila združena zadruga precej obširna in sestavljena iz dveh dolinic ter raztresenih hribovskih vasi, ki ne gravitirajo k Bukovici in bi se zadružniki iz teh vasi pri vodstvu zadruge ne mogli udejstvovati.

Naša zadruga šteje 110 članov in so vanjo včlanjeni 100% vsi člani iz našega območja. Zg. Luša je stranska dolinica z vasmi Lenartom in Rovtami, ki imajo zvezo z Bukovico le okrog hriba. Če bi se Bukovica pridružila Selški KZ, bi imela boljšo zvezo. Luški zadružniki so trdno odločeni imeti svojo Kmetijsko zadrugo, kamor spadajo omenjene vasi, ki so ponekod že itak eno uro oddaljene od sedeža zadruge.

Skupnemu gospodarskemu načrtu pa verjetno ne bi nihče nasprotoval, le če bi bil dovolj konkreten. Skupna tehtnica na Praprotnem in prevoz mleka, bi bila obojestransko koristna.

Zg. Bukovica, pa tudi KZ Zg. Luša imata možnosti razviti na svojih območjih tudi razno obrtno dejavnost, saj te dejavnosti na tem področju skoro ni in je prebivalstvo v tem navezano na Škofjo Loko. Potrebne bi bile obrtne delavnice kot: kovaštvo, kolarstvo, mizarstvo, mehanična delavnica in druge. S tem bodo domači delavci dobili zaposlitev doma, prebivalci pa potrebne izdelke in izbiro. Tako bi koristili sebi in skupnosti. Skušajmo tekmovati na tem področju in v to smer! Več proizvodov, več pridelkov in nižje cene, to je tisto kar nas bo rešilo, ne pa čakanje na revizije in večje okoliše svojih trgovin.

Luški zadružniki smo o tej stvari takoj razpravljali, ko je izšel omenjeni članek v »Glasu Gorenjske«.

Član KZ Zg. Luša.

Tudi v Kropi imajo „Klub mladih proizvajalcev“

V našem okraju imamo že sedem klubov mladih proizvajalcev. Le-ti se v podjetjih ustanavljajo kot ena izmed oblik dela za ekonomsko in idejno izpopolnjevanje med mladimi delavci. Vanje se mladi delavci in delavke vključujejo na prostovoljni osnovi z željo, da globlje spoznajo gospodarske in proizvodne probleme in se tako pripravljajo na aktivno delo v organih delavskega upravljanja.

Tak klub so pred nedavnim ustanovili tudi v tovarni »Plamen« Kropa, v katerega se je vključilo nekaj nad dvajset mladincev in mladink. Posebej moramo omeniti, da jim je pri delu pomagal delavski svet, kar naj bo vzgled ostalim podjetjem v okraju. Klub ima svoje vodstvo, ki dela po izdelanem programu. Program predavanj je naslednji: »Vloga delavskega samoupravljanja v podjetju«, »Delo delavskega sveta v našem podjetju«, »Nova gospodarska politika in naše naloge«, »Kako se novi ekonomski ukrepi izvajajo v našem podjetju«, »Problemi proizvodnje«, »O družbenem planu in plačilnem sistemu v podjetju«, »Kako so v podjetju delali naši predniki in kako naj delamo mi«, »O razvoju tehnike doma in v svetu«, »Vloga političnih organizacij v podjetju«, »Zgodovina delavskega gibanja doma in v svetu«, »Vloga FLRJ v mednarodnem političnem življenju«, »Osnovne značilnosti NOB«. Predavanja imajo štirinajstdnevno, predavanju pa sledi debata, za katero prej pripravijo nejasna vprašanja. Z delom so že pričeli in uspešno napredujejo.

—lč

Aktiv mladih komunistov v Železarni Jesenice

V petek so se zbrali v dvorani Doma »Svobode« na Jesenicah mladi komunisti jeseniške Železarne z namenom, da se podrobneje pogovorijo o delu organizacije Ljudske mladine. Sekretar tovarniškega komiteja ZKS je za uvod objasnil nekatere probleme mladinske dejavnosti in delo komunistov na tem področju. Ugotovljeno je bilo, da mladi komunisti niso dovolj aktivni v organizaciji LM, zaradi tega tudi njena dejavnost ne gre dovolj v širino. Nekateri so se v zadnjem času popolnoma odtegnili delu z mladino. Prav gotovo bi bilo delo organizacije LM boljše, če bi v njej aktivno delalo vseh 100 mladih komunistov, kolikor jih je v podjetju. Ker niso dovolj povezani, je njihova dejavnost le bolj kampanjska, orientirana na delo, ki jim ga nekdo diktira. Tak sistem pa je dušil samoiniciativo. Vodstvo kluba mladih proizvajalcev bi prav verjetno bolj uspešno delalo, če se ne bi v njihovo dejavnost vmešali tudi drugi. Mnogo koristnih mnenj je bilo slišati na aktivu, vse to pa bo služilo tovarniškemu komiteju LMS kot napotilo v pripravi na tovarniško konferenco LMS, ki bo konec meseca.

1. APRIL

Dan mladinskih delavskih brigad

Na V. kongresu Ljudske mladine Jugoslavije je bil sprejet sklep, da se prvi april proslavlja kot Dan mladinskih delovnih brigad. 1. aprila 1946. leta je namreč mladina Jugoslavije pričela z gradnjo prve mladinske proge Brčko—Banoviči. Gradilo jo je nad 50.000 mladih fantov in deklet. Mladina je gradila progo in proga je vzgajala mladino. Na delovnih akcijah so rasli novi junaki — junaki dela, ki so premagali neštete težave, da bi izpolnili obveze, dane svojim narodom. Ljubezen do dela, tovarištvo, izredni primeri delovnega junaštva, vse to so bile vrline tisočev in stotisočev mladih delavcev, študentov in kmetov. Delovne akcije so oblikovale mladega človeka v ljubezni do dela in lastnega izpopolnjevanja.

Spomini na delovne akcije se nam odmikajo. Doraščajoča mladina le malo ve o vsem, kar se je tam dogajalo. Zato smo sklenili, da letos, ko praznujemo deseto obletnico ustanovitve mladinskih delovnih brigad, storimo vse, da obudimo lepe spomine na brigadno življenje, da o tem govorimo naši mladini in pionirjem in jih vključimo v delo, ki naj bo vedno ponos mladega človeka.

V našem okraju bodo v vseh občinskih centrih proslave in razgovori z brigadirji. V dneh od 1. do 8. aprila bo mladina delala na raznih objektih (športna igrišča in šole, urejanje poti in slično), in na ta način počastila pomembno obletnico. Proslave bodo tudi na šolah, po delovnih kolektivih, v vseh organizacijah LM pa bodo svečani sestanki. V Kranju bo organizirana tudi razstava, ki bo s slikami in drugo dokumentacijo prikazala sodelovanje gorenjske mladine v socialistični graditvi naše domovine. Vsi brigadirji in brigadirke z najrazličnejših mladinskih delovnih akcij naj se povežejo z mladinskimi vodstvi v občini in pomagajo proslavo dostojno pripraviti, naj bodo na čelu delovnih skupin, ki naj v vsaki vasi urede tisto, kar jim je najbolj potrebno.

»Glas Gorenjske« odpira z današnjim dnem stalno rubriko, kjer bodo objavljeni načrti proslav in razni doživljaji iz delovnih brigad. Vsi smo dolžni, da takratni polet brigadirjev vnašamo v vrste današnje mladine, ki v danih prilikah lahko prav tako mnogo doprinese k krepitvi socialističnih odnosov pri nas.

Mladinci in mladinke!

Vse, ki ste sodelovali na različnih mladinskih delovnih akcijah, prosimo, da nam posredujete najrazličnejši material (slike, značke, zastavice, dnevnike, plakate itd.) v kolikor s temi predmeti razpolagate. Rabimo jih za razstavo, in jih boste dobili po uporabi vrnjene. Vso dokumentacijo sprejema okrajni komite LMS Kranj. Želimo, da se vsi udeleženci mladinskih delovnih akcij javijo svojim občinskim komitejem LMS.

OK LMS

Od petka do petka

VI. plenum Centralnega komiteja ZKJ

Ta teden najpomembnejši dogodek v notranjepolitičnem dogajanju v državi je vsekakor VI. plenum Centralnega komiteja Zveze komunistov Jugoslavije.

Že sam dnevni red jasno kaže namen zasedanja tega organa Zveze komunistov.

Uvodoma je imel generalni sekretar CK ZKJ **Josip Broz-Tito** govor, v katerem je zlasti poudaril, da moramo imeti idejno in organizacijsko monolitno Zvezo. Prav pomanjkanje in kolebanje take monolitne organizacije v Zvezi komunistov, do česar je prišlo, ko smo spremenili ime Komunistične partije v Zvezo komunistov, je dovedlo do tega, da smatrajo nekateri komunisti, da niso več dolžni sprejemati sklepov drugega višjega foruma ali kakršnokoli zadevo, ki po njihovem mnenju ne ustreza njihovemu kraju ali organizaciji. Zaradi tega je nastala vrsta negativnih pojavov, ki so nas v marsičem ovirali in katere je treba odstraniti.

Decentralizacija, ki jo imamo, je pokazala, da smo pravilno ravnali, ko smo šli v tej smeri, ker je na ta način omogočeno sodelovanje širšega kroga ljudi v organih oblasti in upravljanja.

Poseben referat o aktualnih vprašanjih dela Zveze komunistov Jugoslavije je podal **Aleksander Ranković**. V svojem govoru je zlasti poudaril, da postajajo Okrajni komiteji Zveze komunistov vse bolj resnična politična vodstva. Okrajni komiteji so mnogo pripomogli, da smo v razmeroma kratkem času prešli na novi komunalni sistem, da so novi samoupravni organi začeli hitreje in uspešneje obvladovati probleme s področja svojih nalog. Danes se Okrajni komiteji lotevajo dela in izpolnjevanja nalog z mnogo večjo politično širino ter z mnogo bolj temeljito proučenimi problemi, kar daje nedvomno večje rezultate.

Tovariš Ranković je v nadaljevanju svojega referata, ko je govoril o nameščenju mlajših kadrov na vodilna mesta, dejal, da se je vodilni kader v novih okrajih sicer znatno okrepil. Tak razpored kadrov bo nedvomno dal dobre rezultate. Toda ne smemo prezreti dejstva, da tudi tokrat nismo v zadostni meri skrbeli za to, da bi postavili mlajše ljudi na vodilne dolžnosti. Nekateri komiteji so se celo upirali postaviti mlajše kadre na vodilna mesta. Tovariš Ranković je nadalje dejal, da imamo za tako kadrovsko politiko v prihodnje ne le pogoje, temveč da to tudi moramo storiti.

Tudi aktivi komunistov kot pomembna oblika dela, še niso v zadostni meri izkoriščeni. Aktivi komunistov so nam zlasti potrebni v mnogih ustanovah. Toda njihova naloga ni upravljati ustanove, temveč se morajo povezati tudi s Centralnimi komiteji, kakor tudi z njihovimi organi.

Odločneje se bo tudi treba boriti za oblikovanje socialistične zavesti naših ljudi. V tem oziru bodo lahko v marsičem pomagala marksistična predavanja na aktivih komunistov, študij marksistične literature in ne nazadnje tudi boljša založniška dejavnost naših podjetij, ki so zadnje čase v precejšnji meri zanemarila tiskanje marksistične literature.

Za jasno orientacijo v delu s kmečko mladino

Pred dnevi je bila na OZZ seja odbora za kmečko mladino, kjer so bila izrečena nekatera vprašanja v zvezi z ustanavljanjem sekcij mladih zadružnikov. Ugotovljeno je bilo, da nekateri to delo podcenjujejo, saj se je na OZZ le polovico mladih ljudi aktiviziralo v delu s kmečko mladino, ostali pa še vedno stojijo ob strani. Delu s kmečko mladino se je dajalo pretežno poudarka strokovnemu dviganju, kar je vsekakor potrebno, toda osnovno je, da z mladino na vasi pričnemo graditi nove odnose, ki bodo vodili k napredku. Tam, kjer je bilo delo zastavljeno v pozitivnem smislu, se že kažejo dobri rezultati. Kmečka mladina pričakuje, da ji bodo v tem delu pomagali in usmerjali vsi kmetijski strokovnjaki, zlasti pa še vodstva kmetijskih zadrug in ostale politične organizacije. Mladina v Naklem, Velesovem, Trebiji, Cerkljah in drugod se zanima, da jasneje spozna probleme na vasi. Želi dati svoj prispevek k napredku. Sklenjeno je bilo, da se bo o zadevi razpravljalo na sestanku kmetijskih strokovnjakov, posebej pa bo organiziran sestanek s predstavniki sekcij mladih zadružnikov. Mnogo je bilo govora o sistemu izobraževanja kmečke mladine. Koristne misli je prispeval tov. Grum, načelnik tajništva za prosveto OLO in ostali. Sklenjeno je bilo, da bo o tem razpravljala komisija za kmečko mladino pri okrajnem komiteju LMS.

—lč

gorenjske bodiče

Da ne boste rekli, dragi bralci, da le na včasih nekulturen način vtikam nos v tuje zelnike. Hočem vam dokazati, da sem tudi jaz včasih kulturen človek, da se zanimam prav tako kot za film, tudi za gledališče.

Življenje in delo Prešernovega gledališča v **Kranju** spremljam, kolikor je le mogoče. Tako sem si zadnjič ogledal »Bratovščino Sinjega galeba«. Predstava je bila ob osmih zvečer. — »Red premierski in izven«. — Prišel sem v dvorano in koraki so kar odmevali. Dvorana je bila namreč skoraj popolnoma prazna. Ko se je zastor dvignil, nas je bilo kakšnih 30 gledalcev.

Po predstavi so mi pravili, da je to pač »kranjska publika«, ki je že postala pojem. Če je na repertoarju neka psihološka drama — je pretežko. Če je mladinski komad — se pa ne izplača iti pogledat.

Res čudne so navade nekaterih ljudi!

Meni se zdi, da nekateri hodijo v gledališče le zato, da pokažejo svojo novo obleko, medtem ko iščejo »kulturno hrano« na raznih »tingl-tanglnih«.

NO, KO SEM se vračal iz gledališča, sem si spotoma še ogledoval izložbena okna trgovin, ki so bila tokrat slučajno razsvetljena. V **»Drogeriji«** so na vidnem mestu razstavljeni drobni zavitki, na katerih piše: »Boja za farbanje jaja«.

To mi je samo še potrdilo mnenje, da trgovina na splošno nima z načelnostjo nič skupnega!

PODOBNO TAKO JE tudi z nekaterimi, ki kar naprej »šimfajo«. Enkrat čez davke, drugič čez elektriko, tretjič čez ne vem kaj že. Vsaka stvar jim prav pride.

V gostilni v **Dvorjah** pri Cerkljah lahko slišiš celo, da bodo obdavčili tudi žepne nože!

»Joj, kako bomo živeli!« tarnajo nekateri, med njimi zlasti gostilničarka. V isti sapi pa je kupila novo poslopje za 800.000 dinarjev in kupiti nameravajo še marsikaj.

Dvoličnost je res lepa človeška čednost!

VEM, DA SEM vam postal, dragi bralci, že dolgočasen, zato vas pozdravljam: »Več elektrike!«

VAŠ »BODIČAR«

Iščem pridno in vestno GOSPODINJSKO POMOČNICO, ki se po možnosti vsaj malo razume na kuhanje. — Hrana in stanovanje zagotovljena. — Poizve se v upravi lista.

Sekcija DPD »Svoboda« Stražišče Kranj uprizori v soboto 17. marca ob 20. uri in v nedeljo 18. marca ob 14. uri v Domu Svobode v Stražišču v režiji tovariša Bogdana Fajona komedijo Ladislava Fodorja »Maturo«.

V nedeljo, 18. marca gostuje moški pevski zbor iste Svobode v Poljanah s koncertom narodnih pesmi. — Pričetek ob 15. uri.

Zgodovinsko branje 3

Železarstvo na Gorenjskem

Slavko Smolej : Železarske Jesenice

Slovenske peči so proizvajale odlično jeklo skozi vso dobo 15. in 16. stol. tja v 17. stoletje, ko dosežejo svoj klasični vrhunec. Peči na volka so opustili, ko so spoznali, da se s pretapljanjem grodlja ne more pridobiti enakovrednega jekla. Grodelj pa so spoznali takrat, ko so pričeli pri povečanih obratih uporabljati vodo za pogon mehov, ki so dovajali zrak v plavž. Večje množine zraka so v peči dvignile temperaturo tako, da »volk« ni ostal več v testastem stanju, ampak se je ruda popolnoma raztopila.

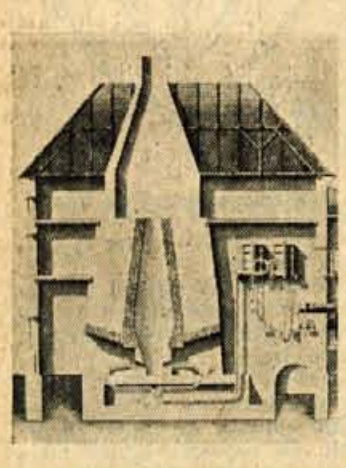

Načrt plavža za serafine

V jeseniški dolini so začeli proizvajati grodelj razmeroma zgodaj, prej kakor v plavžih v dolinah pod Jelovico in v Bohinju. Ruda, ki so jo pobirali Kroparji, Kamnogoričani, Železnikarji in Bohinjci ter Gorjanci po prostranih pobočjih Jelovice, Pokljuke in po Julijskih Alpah, je po vsebini železa bogatejša, po kemični sestavini pa lažje topljiva kakor železne rude iz Karavank. Slovenske peči so delale večinoma z bobovcem, plavži v območju Karavank pa z železno rudo jeklencem.

Plavže, ki so obratovali na Planini in v jeseniški dolini so imenovali brešijanske peči. Seznam plavžev iz leta 1581 v arhivu vicedoma navaja, da je pri Jesenicah brešijanska peč na Planini imenovana, ki ima na Savi 6 kladiv; druga peč je spodaj pri Jesenicah (na Plavžu — op. S. S.) z dvema kladivoma, in na Javorniku ena brešijanska peč z dvema kladivoma.

Doslej najstarejši znani zgled plavža, ki je na naših tleh izdeloval grodelj (lito železo), je leta 1938 odkriti plavž pri Nomnju pri potoku Plavževka. Kemične analize tamkaj najdenih žlinder izkazujejo od 1,73 do 2,80% železa v žlindri. To dokazuje, da je pri redukcijskem procesu železnih rud v plavžu v Nomnju šlo zelo malo železa v žlindro. Žlindre peči na volka, oziroma žlindre slovenskih peči, kakor tudi žlindre antičnih topilnic železa v Bohinju (Ajdovski gradec, Dunaj pri Jereki) pa vsebuje 50, 60 in tudi več odstotkov železa.

Jašek plavža v Nomnju, ki je začel obratovati po letu 1617, je dober meter visok in v preseku okrogel. Štajerska peč — »Flossofen« imenovana, — ki je v Vordenbergu na Štajerskem okoli leta 1700 izdelovala grodelj, pa ni imela jaška okrogle oblike, temveč je bil ta pravokoten. Pravokotni presek jaška so imeli tudi koroški plavži grodlja v začetku 18. stoletja. To sta dva primerka, ki se glede izgleda preseka plavža značilno razlikujeta od običajnih plavžev. Običajni preseki so namreč okrogle ali eliptične, oziroma tudi polokrogle oblike. Peč, ki so jo leta 1953 v Kropi slučajno odkrili pri gradnji nove ceste, ima tudi jašek pravokotne oblike. Tudi pri tej peči se v oblikovno enakem preseku jašek proti dnu zožuje, tako kot omenjena štajerska oziroma koroška topilniška peč za grodelj. Z odkrito plavžarsko napravo v Kropi tako torej vemo, da je tudi na naših tleh obratoval plavž s štirioglatim jaškom. Zanimivo bi bilo ugotoviti, če je tudi plavž v Kropi izdeloval grodelj. To bi pokazala analiza žlindre, oziroma koščkov železa, če so kaj takega našli pri plavžu. Vsekakor pa je kroparski plavž moral nastati kasneje kakor oni v Nomnju, ki je v 17. stol. izdeloval grodelj. Mnogo je večji, zidani kanali, ki so se pokazali pri dnu jaška kroparskega plavža pa dokazujejo, da so se kroparski plavžarji morali posluževati že bolj kompliciranih naprav pri dovajanju zraka v plavž, kakor pa pri topilnici grodlja v Nomnju.

Plavž v Nomnju, odkrit l. 1938

Prvi približji opis višine plavža, ki je izdeloval grodelj, najdemo v tretjem delu knjige Baltasarja Hacqueta »Oryctographia carniolica«, ko opisuje plavž na Savi. Savski plavž je takrat — konec 18. stoletja — meril v višino nekaj nad 19 čevljev. Premer jaška plavža je na zgornjem koncu znašal 2 čevlja v premeru in prav toliko na spodnjem koncu. Proizvedel pa je ta plavž pri uporabi 464 mernikov oglja in 97 stotov rude 50 stotov grodlja v 24 urah.

»Visoka peč« — plavž, ki so ga imeli na Savi leta 1736, je bil grajen na štajerski način. Navedeno leto so v njem proizvedli pri uporabi 34,336 stotov rude in 76.787 žirgljev oglja, 17,531 stotov grodlja. V Tržič so ga oddali 5466 stotov, 200 stotov v Malborghet, nad 6700 stotov jekla pa je šlo v Trst.

Plavž, ki je izdeloval grodelj na Plavžu pri Jesenicah, je po Müllnerju stal na Plavžu že leta 1757, po Hacquetu pa z letom 1784 ni več deloval.

V Plavžu pridobljen grodelj ni železo, ki bi bilo neposredno kovno. V starih fužinah so ga pretapljali v posebnih ognjiščih, pretopilnicah; na Gorenjskem je bil udomačen izraz »frišarice«. Na Javorniku in na Savi so iz grodlja pridobivali jeklo v pretopilnicah na brešijanski način. Tega je hvalil že Valvasor. Ko opisuje javorniško fužino, pravi: »Najboljše jeklo, ki se da kje dobiti, se izdeluje tukaj. Zahtevajo ga ne samo Italija, ampak tudi druge, še bolj oddaljene dežele. Železa pa tu ne delajo, razen, če bi hoteli komu posebej ustreči. Če ga pa, potem je najboljše«. Ko pa govori o fužini na Savi, pa pravi: »... da pridelujejo samo prvovrstno jeklo, in sicer v silno velikih količinah; zato ga morejo dajati tudi drugim bližnjim in daljnim deželam, posebno Italiji, kamor ga izvažajo... Pred nekaj leti (pred letom 1689 — op. S. S.) so tu kovali železna sidra, od katerih so največja tehtala 30 stotov. Ko so Benečani zvedeli, da morejo na Kranjskem delati tako težka sidra, jih niso več pustili v Italijo, ker so se bali, da bi jim njihova utegnila zaostati...« Na Savi je bila Valvasorju posebno všeč ruda: »Tu so našli železno in jekleno rudo, ki je bela kakor najbolj beli alabaster in zasluži občudovanje. Iz nje delajo najboljše jeklo...«

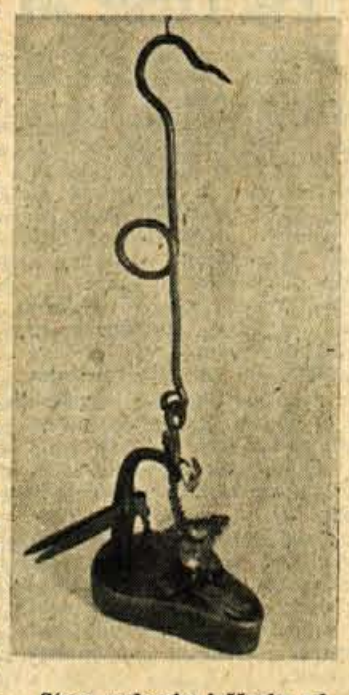

Stara rudarska leščerba od Savskih jam pod Golico

Jeklo, ki so ga pridobivali v rimski provinci Noric, pod katero je spadala tudi Gorenjska, pa je poznal tudi že Ovid: »durior ferro, quod noricus, axoquit ignis — trše kot železo, v noriškem ognju pridobljeno —, kar govori o stari popularnosti tega jekla na Apeninskem polotoku.

(Se nadaljuje)

Ob „Bratovščini Sinjega galeba" v PG

Zgodba o tovarištvu, poštenosti, zvestobi in delu

POD NAPISOM — mladinska igra — si večina ljudi v glavnem predstavlja pravljičnost, alegoričnost in temu podobno; neki časovni »nekoč« in krajev ni »nekje«, z dvema osrednjima likoma: Dobrim in Slabim, od katerih prvo hudo trpi, a končno le zmaga, a drugo je poraženo in osmešeno. Pri takih igrah avtor kaj rad zaide v sentimentalno jokavost, osladnost, privzdignjeno fantaziranje in zlagano razneženost. Na drugi strani pa se prav iz pravljične snovi lahko rodi dobra fantazijska tvorba, z zdravim in nevsiljivim osrčjem in z večjimi ali manjšimi umetniškimi potencami (Milčinski, Golia, Škufca itd.).

V našem primeru gre za povsem nekaj drugega, kar s pravljičnostjo nima nobene zveze. »Bratovščina« je iz drugačnega testa: realistična po svoji snovi in obdelavi. In prav s tem svojim realizmom je sveža, prijetna in mladernu doraščajočemu gledalcu zelo bilzu. Takšen realizem je pač svojstven otroku na drugačni oziroma višji razvojni stopnji, ko Sneguljčica nima več veljave in roma v ropotarnico. »Bratovščina« ima izrazite lastnosti, ki najbolj odlikujejo dvanajst do petnajstletnika. Mladostnikov svet zanimanja in izživljanja je povsem drugačen in nima s pravljično stopnjo nobene predmetne zveze. Želja po odraslosti ga namreč tira v irealistični svet in avanturo — v neko novo morda realnejše fantaziranje in razglabljanje o nekaterih etično-družbenih normah. Čut za krivičnost in pravičnost se v tej dobi močno izostri.

Seliškar - Filipičeva »Bratovščina« se torej prilega tej stopnji. Seliškar je znal z veščim očesom zbrati in oblikovati tipičnost mladostnika, a Filipičeva dramatizacija jih je poudarila. Analitična zgodba se kot v povesti tudi v dramatizaciji odvija organsko, a konflikt na odru — pač zaradi prvotne koncepcije — ni dovolj izoblikovan in le nakazan, čeprav je k temu dramatizacija nedvomno težila. Tudi dodajanje novih prizorov in oseb ni prav nič pomagalo. Pač pa je dalo to dodajanje (Jakob; krčma) k osnovni zgodbi nekaj več barvitosti. Obenem je s tem prišla do izraza socialna nota ambienta, v katerem se zgodba dogaja. Namreč: opravičilo za bolj ali manj sovražni odnos ribičev do Ivana; beda in siromaštvo (a to tira v pijančevanje) narekujeta jezo.

Idejno jedro je ostalo v dramatizaciji neizpremenjeno. Gre za zmago pogumne in poštene mladosti, ki ji pomagata dober človek in naključje. Mikavnost mladostne avanture pa dobi svoj osnovni ton in usmeritev s poudarjanjem etičnih vrednot, ki naj vodijo mladost: tovarištvo, poštenost, zvestoba, delo... skratka z naglašanjem vsega, kar zajema pojem plemenite mladosti, oz. sploh človečnosti.

Režiser (Žarko Petan) se je gibal med dvema skrajnostima: dinamiko in statiko. Prva mu je dobro uspela ob dramatičnih (=razgibanih) situacijah, bodisi ob napetem pričakovanju ali razburljivem teatraličnem konfliktu. S statičnostjo (hoteno ali slučajno) pa je zaviral in zasenčeval uspeh dinamičnega dogajanja. K temu je mnogo pripomogla sama dramatizacija. Nerazgibanost je zlasti opazna v prvem dejanju, ki je v bistvu ena sama dolga eksplozija, moreča po svoji netemperamentnosti in dolgočasnosti. V naslednjih dejanjih oz. slikah se to povsem spremeni; izgleda, kot da se je šele po prvem dejanju režiser znašel v elementu in izpeljal dogajanje tako kakor je potrebno. Situacije se sedaj zelo hitro menjajo in potrebna je bila kar filmska naglica (!) (seveda so tehnična sredstva pomanjkljiva), da se lahko zvrstijo dogodki čim hitreje. V zadnjih slikah pa je dejanje ponovno obstalo. Neprestano vibriranje tempa je uprizoritvi nedvomno v škodo. Slikovita, realistično improvizirana scena (Saša Kump), ki je izredno okusna in plastična, močno podpira režiserja. Slabi so, zlasti v začetku, zvočni učinki s svojo neizravnano jakostjo. Priznati pa moramo, da režiserjev trud ni bil zaman, saj mu je uspelo vdihniti v »Bratovščino« življenje, ki nas z vso slikovitostjo privlači.

Prizor iz mladinske igre v PG »Bratovščina Sinjega galeba«

Sodelujoče igralce je vodilo hotenje — edino pravilno — ne omalovaževati mladega gledalca in vliti v igro svojo moč in najžlahtnejše sokove.

Ivo v kreaciji Nade Bavdaž-Stempiharjeve je dajal pravzaprav celemu delu nek svojevrsten ton in razgibanost. Zunanje ponazarjanje in notranje oživljanje Ivove osebnosti je neprisiljeno in psihološko skrbno izdelano. Tudi Franjo je bil po zaslugi Anke Cigojeve zelo dober, čeprav morda premalo fantovski in preveč dekliško nežen. Ostale dečke in Milevo so predstavljali M. Jeza (Peter), R. Goezt (Pero), A. Vertovšek (Mihael) in Marija Krasnikova oz. Erzin S. Kontrast med prvima dvema in ostalo četvorico je bil sicer občuten, vendar pa zastrt z naivno-ljubeznivo in zavzeto igro zadnjih. M. Cegnar kot Ante ni razočaral; njegova osnovna vrlina: neverjetno privlačna toplina igre je bila realizirana in psihološko preprosta preobrazba od gusarja do dobrega tovariša, kolikor mogoče gladko izpeljana. — Tudi stari Just (T. Eržen) je ugajal s svojo dobroto, modrostjo, preudarjenostjo in starčevsko otroškostjo. Povsem svojevrstna osebnost je bil Jakob (J. Zupan), ki je predstavljal neotesano in morda tudi maščevalno grobost, pogojeno po trdem življenju in karakterju (?), s trohico posmehljivosti in ne brez dovzetnosti za dobro in pametno besedo. — Prav dobra je tudi »gusarka« oziroma tihotapska družina (Lorenco — J. Kovačič; Mate — V. Štiglic; Tomo — J. Fugina), malce karikirana, a pestra in izdiferencirana. Režiserjeva domiselnost je bila ob tej skupini dokaj posrečena. Ostale vloge so si razdelili F. Trefalt (Brazilijanec), J. Pristov (komandant), M. Mayer (Barbo), J. Gogala, F. Kropar.

Zelo pa je motila neenotnost v govoru: mešanje knjižne in pogovorne (!?) izreke. Zanemarjanje odrske izreke v naši hiši je že prehudo; tu seveda ne pada krivda samo na igralce.

In končno ... »Bratovščina Sinjega galeba« je kljub vsemu prijetna uprizoritev na deskah Prešernovega gledališča, ki bo ostala prav gotovo mnogim mladim Kranjčanom v spominu vse življenje.

GREGOR KOCIJAN

Nove knjige

»Mladinska knjiga« je s ponatisom priljubljenega Finžgarjevega zgodovinskega romana **»Pod svobodnim soncem«** ustregla številnim mladim bralcem. Delo je bogato ilustriral in opremil Slavko Pengov.

Ljubitelji Jules Vernovih pustolovskih in fantastičnih zgodb se bodo zelo razveselili knjige **»20.000 milj pod morjem«**, ki jo je izdala Mladinska knjiga. Ilustracije so povzete po francoskem izvirniku.

V isti založbi je izšla tudi lutkovna igrica **»Meh za smeh«** Mateja Rodeta. Knjižnica je razveseliiv prispevek k obogatitvi repertoarja naših lutkovnih gledališč.

Tudi Kmečka knjiga se je tokrat spomnila mladih bralcev. V okviru njene leposlovne zbirke je izšla knjiga Alekseja Tolstoja z naslovom **»Zlati ključek ali Buratinove dogodivščine«**. Te zgodbice je prevedel Edvard Kokolj. Risbe so posnete po ruski izdaji in izredno živahno dopolnjujejo štimungo zanimivih pustolovskih dogodivščin.

Izpod peresa Duše Švajgerjeve smo dobili učbenik za kmetijske in gospodinjske šole **»Hranoslovje«**. Knjiga naj bi našla prostor na polici vsakega gospodinjstva.

France Bevk seznanja naše pionirčke v prijetni obliki s cestno-prometnimi predpisi v knjižici **»Pazi na glavo — glava ni žoga«**.

Za 25-letnico obstoja srednje tehniške tekstilne šole v Kranju je ravnateljstvo izdalo lepo urejen JUBILEJNI ZBORNIK. V njem so zbrani podatki o nastanku in dosedanjem razvoju šole, misli o perspektivah celotnega tekstilnega šolstva pri nas, kčrpna poročila o delu šole, o učnih načrtih sprejemnih pogojih itd. Z gorenjskim suknarstvom nas seznanja sestavek S. Finžgarja, Črtomir Zorec pa nam podaja pregleden zgodovinski oris starodavnega Kranja in razvoj tekstilne industrije v tem mestu. Vsebinsko pestrost zbornika še podčrtavajo številni slikovni prispevki. Zbornik je posvečen spominu na 42 tovarišev, dijakov državne tekstilne šole v Kranju, ki so dali svoja življenja za svobodo. Uredil ga je ravnatelj šole Črtomir Zorec.

Vprašanje za razpravo

Potreba po mladinskem kinu tudi v Kranju

Otroški kino kakor tudi filmi, ki naj bi se v tem kinematografu predvajali, predstavljajo danes za našo celotno kinematografijo pereč problem.

V času, ko je film kot posredovalec kulturne, politične in splošno življenjske problematike prodrl med najširše ljudske sloje, ne smemo pozabiti otrok. Najmlajši bi prav tako radi marsikaj lepega in koristnega videli. Jasno je, da otroci ne morejo, niti ne smejo gledati vseh tistih filmov, ki so na sporedu v naših javnih kinematografih. Zato smo jim dolžni omogočiti ogled takih filmov, ki so namenjeni izrecno njim. Ti naj na mlade gledalce vzgojno vplivajo, jim širijo obzorje in jih razen tega tudi zabavajo. Le na ta način bo film dosegel svoj pravi namen. V mladinskem kinu bi lahko predvajali tudi kratkometražne in dokumentarne filme, ki bi mladino prav gotovo zanimali.

To je vse lepo, vendar pa se moramo ustaviti pred vprašanjem, kdaj in kje bomo predvajali filme našim otrokom. V Ljubljani in Mariboru so že ustanovili poseben otroški oziroma mladinski kino, kjer predvajajo samo mladinske filme. Tudi v Kranju so potrebe po mladinskem kinu velike. Prostor zanj bi lahko dobili v Zadružnem domu na Primskovem ali pa morda v zgornji dvorani Sindikalnega doma v Kranju.

V mladinskem kinu bi moral biti razen običajnega aparata tudi kinoprojektor na 16 mm trak. Na ta način bi mogli koristiti ves fond otroških filmov.

Trenutno sicer res ni na razpolago veliko število filmov za otroke, zato bi bila dolžnost, da podjetja za izposojanje filmov v bodoče nabavijo le-teh več kot do sedaj. O tem pa naj bi razmišljala tudi naša domača filmska proizvodnja. Vsako leto naj bi posneli nekaj otroških filmov. »Kekec« je prav lep dokaz, da se to da in da si otroci podobnih filmov zelo želijo.

Pred nedavnim je bila v Edinburghu v Veliki Britaniji konferenca zainteresiranih otroških organizacij, na kateri je bil sprejet sklep, da se v okviru organizacije UNESCO organizira posebna distribucija otroških filmov za ves svet. Vsekakor bomo teh filmov deležni tudi mi, če jih bomo hoteli dobiti.

O uvedbi mladinskega kina v Kranju bo potrebno še razpravljati, toda ne samo razpravljati, ampak problem tudi čimprej rešiti tako, da bodo kranjski otroci dobili svoj kino. Naša dolžnost je, da jim nudimo njihovi starosti primerno zabavo in jim tudi s filmom posredujemo kulturno, politično in etično vzgojo.

Ivan Petrič

O sedmi umetnosti v Kranju

Odločajo naj umetniški kriteriji

Film ali tako imenovana sedma umetnost je zvrst, ki si je tudi med našim ljudstvom pridobila izredno veliko občinstva. Utira si pot med vse sloje prebivalstva, z enakim zanimanjem pričakujejo dogodkov na platnu mladi in stari.

Od kranjskega kinematografskega podjetja smo o tem občinstvu dobili nekaj statističnih podatkov, ki bodo gotovo zanimali tudi naše bralce. Številke nam kažejo, da je porast obiskovalcev kino predstav v zadnjih letih v Kranju izredno velik. Kino »Storžič« in »Svoboda« sta imela leta 1949 297.922 obiskovalcev. Lani pa so v vseh kinematografih v Kranju zabeležili 475.000 obiskovalcev ali 177 tisoč več kot pred šestimi leti. Če primerjamo število obiskovalcev s številom predstav, ugotovimo, da je bil leta 1955 vsak Kranjčan 26-krat v kinu. Ob delavnikih ima kino »Storžič« redno tri predstave, ob nedeljah pa štiri do sedem. Program se menja dva do trikrat v tednu. V novembru lanskega leta je bila prenovljena tudi dvorana kina »Storžič«. Doslej so med drugim predvajali filme po sistemu »širokega platna«, do letošnjega junija pa bo urejen še »Cinemaskope« in »Vista - vision« sistem.

Leta 1955 je bilo na sporedu 40 filmskih dram, 18 mladinskih filmov, 10 kriminalk, 11 pustolovskih in 8 kavbojskih filmov, 9 komedij, 3 dokumentarni filmi itd. Nekateri od teh so bili predvajani tudi po dvakrat. Od tujih filmov je imel največji obisk film »Grof Monte Cristo« (11.000), od domačih pa »Pot miru« (7.400), dokumentarni film o Titovem obisku v Indiji in Burmi.

Ljudje se v prvi vrsti zanimajo za pustolovske zgodbe, za filme z izključno zabavno tematiko, sledijo kavbojke in nato šele filmske drame, na zadnjem mestu pa so kriminalke. Slab obisk so imeli lani zlasti filmi z izrazito socialno problematiko.

[illegible] vrstnega reda filmov, ki si sledijo po številu obiskov, ugotavljamo, da kriteriji občinstva pri presoji vrednosti filmskih stvaritev kažejo še veliko premalo zrelosti. Napredni človek določa temu ostrejša merila, zanj ni umetnine brez življenjsko pristne vsebine in progresivne ideje, ki ljudi plemeniti in združuje. Zatorej naj bi pri izbiri oziroma nabavi filmov ne odločali le komercialni momenti, temveč v prvi vrsti umetniški kriteriji.

Mladina si zlasti želi filmov, v katerih nastopajo živali (Pogumen kot Lassie), vlečejo pa seveda tudi risanke, pustolovski in kriminalni filmi. Risank je bilo lani premalo na sporedu, ker je podjetje imelo težave z nakupom. V tekočem letu bo teh filmov več, dobili jih bodo pri Jugoslovanski kinoteki.

Ravnovesje med kvalitetnimi filmskimi stvaritvami in tako imenovano plažo bo verjetno v letošnjem letu doseženo v večji meri. Marsikaj se bo dalo izboljšati, četudi je pri nabavi filmov treba upoštevati številne težave, ki jih ima kinematografsko podjetje z ozirom na to, da filme odkupi za eno leto vnaprej, da je vezano na roke predvajanja itd. Pri občinstvu lahko letos opazimo že razveseljivo dejstvo, da obisk kavbojskih filmov v zadnjem času pada in da se je že povečalo zanimanje za filme, ki prikazujejo vsakdanje življenje malih ljudi.

J. O.

Iz naših muzejev

Igor Pleško razstavlja v Kranju

Kranjski Mestni muzej, ki že nekaj let opravlja svoje kulturno poslanstvo tudi s prirejanjem številnih občasnih razstav živeče umetnosti, ima tokrat zopet v gosteh akademskega slikarja Igorja Pleška.

Okoli štirideset svinčnikov, tušev in gvašev na temo »Makedonija iz vojakove skicirke« nosi pečat likovno preproste, neafektirane, vsebinsko pa intimne ustvarjalnosti. Težnje po modni originalnosti, oziroma po formalistični ekstremnosti za vsako ceno in na škodo idejne ali razpoloženjske jasnosti v teh delih ni. Nihajo med realističnim in ekspresivno stiliziranim načinom upodabljanja. Iz njih diha iskrenost, s katero nam slikar razkriva, oni drugi, neuradni rekrutov, odnosno vojakov jaz, oni njegov splošno-človeški notranji profil, ki ga karakterizirajo mešani občutki spominov, upanj, bojazni in novih vtisov. Nemirna misel bega od matere, ožje domovine, civilnega življenja, nestanovitne ljubice itd. k vojaški stvarnosti, posebnostim širše domovine, ker pač poteka kadrovski rok, dalje k takoimenovanim »izlazom«, pouličnim srečanjem, težko pričakovanim obiskom itd.

Neprisiljeno pristen je v tem pogledu Pleškov ciklus enajstih risb s svinčnikom, ki se pričenja z »Vojaki«, konča pa z »Nezvesto« in »Življenjem, ki teče dalje ...«. Imenovane enajste podobe vsebujejo harmoničen preplet Makedonije in Slovenije v vojakovi risanki. Kot prikaz narodopisne zanimivosti in zaradi svoje umetnostne učinkovitosti zasluži med ostalimi deli vso pozornost gvaš »Makedonska sedmina«. Folklornega značaja so tudi tuši »Vrači«, »Boben« in drugi.

Barvno živahna je ponovitev »Dveh podob«, ki sta sicer zastopani že v ciklu s svinčnikom.

Pokrajinske in naselbinske značilnosti so prikazane z ducatom bitoljskih in okoliških vedut (tuš). Neizogibni »Minareti« in »Bivoli« v tej zvezi seveda ne manjkajo. Stvarca zase je kar virtuozno začrtana »Krajina«.

Pleškova razstava ne spada v vrsto tistih razstav, ob katerih se razgovorimo in razpišemo o »veliki umetnosti« ter »neslutenih odkritjih«. Njena odlika sta skromnost in že omenjena iskrenost, a njen cilj — izpričati, da slikar tudi v vojaški suknji ni pozabil na svoje kulturno udejstvovanje, še več, da je tako udejstvovanje možno, da je realnost. Razstava bo zaključena 18. t. m.

St. Eržen

Igor Pleško: »Makedonska sedmina« (gvaš)

Nad sto nastopov letno

Z desetega občnega zbora jeseniške godbe na pihala

V soboto zvečer je imela godba na pihala DPD »Svoboda« Jesenice, ki je praznovala leta 1954 že 75-letnico svojega obstoja, svoj deseti občni zbor po osvoboditvi. Ta je toliko važnejši, ker je godba ena največjih in najkvalitetnejših v vsej Sloveniji. Iz poročila, ki ga je podal predsednik Ivan Zen, je bila razvidna izredna dejavnost pri študiju in v nastopih. Letno beleži godba nad sto nastopov, v letih po osvoboditvi pa tudi vrsto gostovanj po Sloveniji in izven nje in vrsto kvalitetnih priznanj. Gostovala je v Srbiji, Makedoniji, Hrvatski ter številnih krajih Slovenije, kakor v Idriji, Tolminu, Kanalu, Anhovem, Novi Gorici, Renčah, Ajdovščini, Postojni, Kočevju, mnogih krajih Štajerske in menda vseh krajih Gorenjske.

Godbo sestavlja 52 aktivnih godbenikov, med katerimi imajo večino mladinci. Vodi jo mladinec in najbrže najmlajši dirigent vseh godb na pihala Remij Noč, ki se ne uveljavlja le kot strokovnjak-dirigent, temveč tudi kot komponist. Sobotni občni zbor godbe na pihala Svobode Jesenice je bil brez dvoma prikaz uspešnega delovanja največje sekcije jeseniške Svobode na glasbenem področju, in je pričakovati, da bo deležna v bodoče godba še več priznanja in še več upoštevanja kot doslej. Treba bo pričeti z ideološkim vzgajanjem glasbenikov, razčistiti odnose z upravnim odborom Svobode in razpravljati o članih godbe, ki niso svobodaši. Občni zbor je nakazal tudi v tem pogledu lepe smernice in hotenja, ki bodo prav gotovo rodile že v bližnji bodočnosti nove uspehe.

U.

Dopisujte v „Glas Gorenjske"

DRUŽINSKI POMENKI

Pomlad prihaja

Volnene rokavice bomo zamenjale z usnjenimi. Spravile bomo seveda čiste, zato objavljamo navodilo, kako jih bomo skrbno oprale. Pri pranju volnenih stvari moramo paziti, da sta milnica in topla voda za splakovanje vedno iste temperature. Pripravimo si mlačno milnico iz lusk ali ostankov mila in z rokami dobro spenimo. Tej milnici dodamo nekaj kapljic salmijaka, ki prepreči, da se volna ne zgosti in obenem razkraja umazanijo. Volnenih stvari ne smemo mencati, temveč jih v milnici le rahlo stiskamo. Če so rokavice zelo umazane, jih splaknemo dvakrat v mlačni vodi in nato še enkrat v milnici. Nato rokavice spiramo do čistega v enako toplih vodah. Oprane rokavice zavijemo v suho frotirko in stiskamo, da frotirka popije vodo. Nato jih denemo sušit v suho krpo, seveda ne k prevroči peči ali štedilniku.

Pokramljajmo o čiščenju stanovanja

Pri vseh opravkih, ki jih ima gospodinja, če hoče obdržati red v stanovanju, je popolnoma nemogoče, da bi si vsak teden lahko vzela toliko časa, da bi temeljito izprašila vse tapecirano pohištvo. Posebno pozimi je to zaradi mraza in snega skoraj nemogoče. Vendar kljub temu lahko z malo truda preprečimo, da bi se po takem pohištvu nabiral prah. Za mal denar si kupimo gumijasto gobo, jo namočimo v raztopino vode in kisa, ožamemo in z njo zdrgnemo tapecirane dele. Razen tega, da s tem blazine razprašimo, dobijo tkanine tudi bolj svežo barvo. Izdatek za nakup gobe se nam bo kmalu izplačal, ker bomo prihranile mnogo truda in časa, ki bi nam ga vzelo iznašanje pohištva na balkon ali na prosto.

Neprijetno je, če imamo v stanovanju nečisto pohištvo. Posebno, če imamo barvane spalnice — imitacijo orehovega furnirja in slično — se nam kaj rado pripeti, da ob neprevidnem odpiranju vrat omarc ostanejo na vratnicah odtisi prstov. Le-te boste brez truda odstranile in pohištvo bo spet čisto, če boste taka mesta namazale z zmesjo dveh delov olja in enega dela terpentina. Ko se ta zmes osuši, zdrgnite namazana mesta z mehko krpo.

Ponos vsake gospodinje je dobro očiščen parket. Da se parket lahko čisti, mora biti predvsem dobro položen. Med posameznimi deščicami ne sme biti špranj, v katere bi se nabirala nesnaga. Razen tega ne sme biti parket odrgnjen in opraskan. Da ga ne bi opraskale me z neprevidnim prestavljanjem stolov, miz in drugih delov pohištva, nabijamo na noge vseh premakljivih kosov pohištva filc. Na ta način ne bomo zavarovale samo pod pred ogrebljinami, marveč se bo v precejšnji meri zmanjšal tudi ropot pri prestavljanju pohištva.

—Mi

To vam bo koristilo pri pranju

Beli robčki, ki so, zato ker ste jih dlje časa uporabljali, postali nekoliko sivkasti, postanejo spet popolnoma beli, če jih boste dan pred pranjem namočili v slano vodo.

Madeži, ki jih je pustilo v blagu sadje, se kaj težko očistijo. Ta neprijeten posel vam bo močno olajšan, če si lahko nabavite pinjeno mleko in v njem za uro, dve namočite umazana mesta. Če madeži ne zginejo, pustite predmete v tej tekočini preko noči, potem pa jih izperite.

Opranih zaves ni treba likati. Se mokre in nekoliko oškrobljene je treba obesiti. Ko se osuše, prav dobro izgledajo.

Če vam otrok po blagu ali platnu razlije črnilo, namočite umazan del tkanine v toplo mleko in ga pustite v njem četrt ure. Madež od črnila bo tako izginil, ostal pa bi madež, ki bi ga pustilo mleko. Zato je treba blago takoj splakniti z mlačno vodo in ga zdrgniti z limoninim sokom. Na ta način bosta izginila oba madeža.

—Mi

PO PARIŠKIH MODNIH SALONIH

Pariške modne hiše so za februar prikazale prve modele letošnje mode. Na osnovi teh modelov smo skonstruirali — uporabljajoč najbolj tipične novosti — »idealno ženo 1956«.

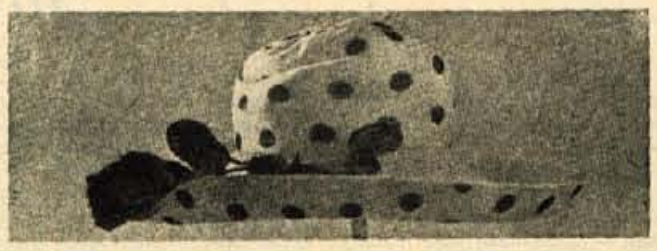

Kot vidite na sliki, so klobuki precej obilni in se v mnogočem razlikujejo od lanskih. Izdelani so iz lahkega blaga (organdi).

Prav tako bo letošnja pričeska precej daleč od lanskoletnih »modnih krikov«.

Dekolteji pri poletnih oblekah so zelo poudarjeni. Moderne so bogate biserne ogrlice.

Pas je potisnjen malo navzgor.

Vsestranska uporabnost in preprostost kroja

Osnovni načeli letošnje mode pri nas

Letošnja moda pravzaprav ne bo prinesla bistvenih sprememb. V naših modnih stremljenjih bomo nekoliko za najnovejšimi »modnimi kriki«. To pa je tudi prav, kajti najrazličnejše modne novotarije so po večini le muhe enodnevnice. Pri urejanju naše garderobe bomo bolj pazile na praktičnost in uporabnost oblačil, ne da bi seveda pri tem zanemarile njih elegantnost in lepoto. Z nekaj malenkostnimi spremembami bomo osvežile svojo staro garderobo, če pa bomo kupovale nove obleke, plašče, kostume itd., pa se bomo ravnale po naslednjih nasvetih:

Letos so še vedno najbolj priljubljena blaga tweedi najrazličnejših debelin. Za plašče in kostume pa se uveljavljajo tudi gabardeni in druge volnene tkanine. Za kravate uporabljamo debelo svilo, za bluze pa šantung vseh barv in umetne tkanine.

Najbolj se bo letos uveljavila modra barva v vseh odtenkih. Moderne bodo tudi bela, roza in rumena barva.

Dolžina oblačil ni predpisana. V glavnem ostane takšna kot doslej. Široka krila so nekoliko krajša, ožja pa daljša.

Pri plaščih se uveljavljata dva koncepta: moderni so zelo široki in bogati plašči, hkrati pa tudi ozki 7/8 plašči, ki pa so vedno iz istega blaga kot je krilo ali pa obleka. Prav tako se tudi pri kostumih opaža na eni strani težnja modnih ustvarjalcev, da obdržijo njegovo klasično obliko, medtem ko spet drugi dajo prednost kostumom francoskega kroja.

Pri oblekah se zelo uveljavlja bolero. Bolero obleke so po večini dvodelne, le redko nosimo bolero čez obleko. Bolero je oprijet in raven, če se nosi h krilu, oziroma širok, če ga oblečemo čez obleko. Obleke so še vedno oprijete, le da je pas 6—8 cm pomaknjen navzgor.

Letos pomladi bodo zelo moderni veliki plašči, ki bodo iz istega blaga kot kostum, obleka ali krilo.

ZDRAVSTVENI POGOVORI

Nekaj o spanju

Vsak človek mora spati vsaj 8 ur - Spanje pred polnočjo in po polnoči je enakovredno

Spanje je prvi pogoj življenja. Človek je lahko lačen dalj kot mesec dni, če pa je brez spanja samo deset dni — umre. Nekatere živali, ki so lahko tri tedne brez vsake hrane, poginejo po petih dneh nespečnosti.

Običajno spi človek osem ur na dan. Seveda, to je precej različno pri različnih ljudeh. Po starostnih dobah pa je stanje približno takole: dojenček prespi približno dve tretjini dneva, otrok s 6 leti spi okrog 11 ur, z 11 leti 10 ur, s 15 leti 9 ur, odrasel človek pa do 60 leta 8 ur, po 60 letu pa 7 ur.

Če človek ne more zaspati, lahko vzame uspavalno sredstvo. Če se uspavalno sredstvo jemlje v predpisani količini in v predpisanem časovnem razdobju, ne škodi. Seveda se je treba vedno ravnati po navodilih zdravnika in nikdar jemati teh sredstev po last. preudarku. Prav tako ne smemo jemati uspavalnih sredstev prepogosto, ker se organizem nanje navadi in potem ne dosežemo z njim zaželenega učinka. Razen tega to slabo vpliva na živčni sistem.

Nekateri pravijo, da spanje pred polnočjo več hasne, kot po polnoči. Toda to ne drži. To je staro pojmovanje, ki izhaja iz trditve, da mora človek zgodaj vstati in mora zato — da bi se spočil — pač zgodaj spat. Ni važno, kdaj ležemo, važno je, koliko spimo.

Najpovoljnejša temperatura za spanje je okrog 10 stopinj C. Ljudje z občutljivimi sinusi ali revmatizmom morajo imeti višjo temperaturo. Dejstvo pa je, da se pri nižji temperaturi bolje spi kot pri visoki.

Smrčanje je neozdravljivo, lahko pa ga ublažimo. Po večini ljudje smrčijo, če spijo na hrbtu. Zato se je treba predvsem potruditi, da se navadimo ležati postrani.

Za krajše večerne urice

KRIŽANKA

Vodoravno: 1. dolžinska mera, 6. zametek, 13. ime za rimsko Ljubljano, 14. čistiti dimnik, 15. reka v vzhodni Srbiji, 16. egipčansko božanstvo, 17. opis, očrt, 18. debeliti se zaradi polečine, 2;. reka v Rusiji, 22. soglasnik s prizvokom, 24. član družine, 25. moško ime, 27. površinska mera, 28. osebni zaimek, 30. Združene države ..., 33. del ograje, 35. latinski veznik, 36. športna potrebščina, 39. okorne, negibčne, 41. last Eve, 42. priimek borca za neodvisnost južnoameriških držav, 43. samostojna nikalnica.

Navpično: 1. lahkoatletska disciplina, 2. ljubkovalno žensko ime, 3. moško ime, 4. mera, 5. moderni izstrelek, 6. svit, 7. je tisti, kdor se nepoklicno ukvarja s čim, 8. kvartaški izraz, 9. moško ime, 10. moško ime, 11. naravoslovje, 12. ocetar, 19. tropska žival, 20. kot podoba iz preprostega življenja, 22. domača ptica, pismonoša, 23. prav tako, 26. železne spone, 29. koralni otok, 31. hitro hlapljiva tekočina, 32. pripovedni pesnik, 34. površinske mere, 37. žensko ime, 38. samoglasnik med dvema enakima soglasnikoma, 40. vstavi EV.

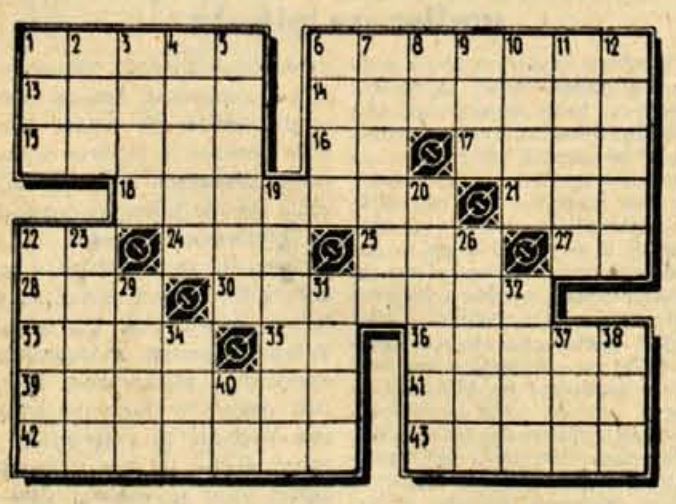

Za naše gospodinje

RECEPTI

PRETAKNJENA TELEČJA JETRA

Pol kilograma telečjih jeter zrežemo na prst debele rezine, ki jih pretaknemo s slanino, narezano na tanke trakove. Rezine spečemo na slanini s seseklijano čebulo. Pečene potresemo s soljo, prilijemo soku malce juhe ali vode, prekuhamo in polijemo s to omako jetra, ki smo jih lepo zložile na krožnik. Postrežemo z dušenim rižem, makaroni ali krompirjem.

MILANSKI ŠPAGETI

Četrt kg špagetov skuhamo v slani vodi, kuhane prelijemo z mrzlo vodo in dobro odcedimo. Na maslu dušimo 15 dkg paradižnikove mezge, ji dodamo seseklijanega, na olju prepraženega česna, jo solimo in popramo ter zamešamo vanjo špagete. Serviramo jih s parmezanom.

ENOLONČNICA S CVETAČO

Srednje veliko cvetačo operemo, razdeelimo na cvete, narežemo pa tudi storže in liste. Posebej skuhamo pol kilograma olupljenega in na koščke zrezanega krompirja, 10 dkg riža ali ješprenja, operemo in skuhamo s prekajenim mesom. Ko je vse mehko, prepražimo na razbeljeni masti seseklijano čebulo, nato moko, zelen peteršilj in česen. Prežganje zalijemo z juho, v kateri smo kuhale cvetačo. Pridenemo še odcejen krompir in cvetačo in toliko vode od obeh, da dobimo primerno gosto jed. Svinjsko meso odločimo od kosti, zrežemo na kocke in primešamo jedi. Po okusu lahko dodamo paradižnikovo mezgo in malo majarona.

NADEVANI KROMPIRJEVI CMOKI

Pol kg krompirja skuhamo, ga takoj olupimo in zmečkamo. Pridenemo 1 jajce, ščepec soli, 15 dkg moke in košček surovega masla ter napravimo srednje gosto testo, iz katerega naredimo za pest debel svaljek, ki naj nekaj časa počiva.

Medtem dobro vmešamo 20 dkg seseklijane govedine, malo svinjine, nekoliko drobno seseklijane in na masti prepražene čebule, malo seseklijanega peteršilja in strtega česna, 1 jajce, sol, poper in žlico drobtin. Iz vsega naredimo mehak nadev.

Svaljek razrežemo nato na poljubne dele, jih nekoliko potlačimo, obložimo z nadevom in oblikujemo v cmoke, ki jih nazadnje nekoliko potlačimo. Kuhamo jih 15 minut v slani vodi. Kuhane položimo na krožnike ter jih obložimo s kislim zeljem.

— — —

Pol kg surovega kislega zelja nekajkrat prerežemo, ga osolimo, dodamo ščepec kumine in dovolj vode ter kuhamo pokrito 15 minut. Posebej zarumenimo 10 dkg na drobne kocke zrezane slanine, prepražimo na tem seseklijano čebulo, da malo zarumeni, nato ji dodamo še strok strtega česna in zabelimo s tem kislo zelje, ki naj potem še nekaj časa vre.

Drobni nasveti

Cvetlične lončke, ki se jih je zaradi vlage prijela plesen (dobili so zeleno prevleko) boste najbolje očistile s kožico od slanine ali s krpo, namočeno v olje.

Lakasti predmeti, ki so zaradi dolgotrajne uporabe izgubili sijaj, ga bodo spet dobili, če jih zdrgnete s strokom česna, nato pa z mehko krpo.

Prti iz linoleja ali polivinila se na vogalih hitro strgajo. Da to preprečite, jih na teh mestih podložite z obližem.

Kadar mešamo moko s tekočino, z vodo ali mlekom, se rade narede grudice. To preprečimo, če še suhi moki primešamo nekaj zrn soli. Prav tako lepše umešamo kakao, če mu dodamo sladkor, premešamo in nato šele prilijemo mleko.

Osušen sir postane zopet mehak, če ga položimo za nekaj časa v sveže mleko.

Goveja pečenka bo posebno sočna, če jo pomočimo za trenutek v vrelo vodo, preden jo damo peč.

Moda

Elegantna, s cvetovi izvezena bela bluza, za svečane priložnosti. Zelo lepo se poda k črnemu krilu.

S · sodišča

Kje je bolj vroča kri?

Iz meseca v mesec ugotavljamo, da pretepi kar ne gredo z dnevnega reda. Na veselicah, po gostilnah, ob pijači, pa tudi brez nje, prihaja prečesto do fizičnega obračunavanja iz raznih vzrokov. Marsikdaj je vzrok prav malenkosten, po navadi pa je pretep posledica starih, neporavnanih »računov«. So primeri, da nekdo izzove pretep brez vsakega razloga ali pa napade mimoidoče, ki prav začudeno gledajo, čemu nenadoma udarci kar »z jasnega«.

»Korenjaki« se poslužujejo vseh mogočih sredstev, izgleda pa, da je razen prepovedanega boksanja še vedno zelo v veljavi navadna letva — debelina ni važna! — ki povroča kar izdatne poškodbe.

Pred Okraj. sodiščem v Kranju se je v letu 1955 na zatožni klopi zvrstilo kar 144 obdolžencev, od katerih jih je 107 stanovalo na območju sedanje občine Kranj, 9 v občini Cerklje in 28 v občini Tržič.

Med posameznimi kraji je po številu povzročiteljev lanskih telesnih poškodb, pretepačev in sličnih, seveda najbolje zastopan Kranj (22), kar pa z ozirom na število prebivalstva ni veliko. Med manjšimi kraji v kranjski občini je po številu obsojencev na prvem mestu Stražišče (11), slede Kokrica (6), Gorenja Sava (5) Predoslje (4), Primskovo, Mavčiče, Hrastje. Cegelnica, Naklo, Labore (po 3), Visoko, Hraše, Bitnje, Voglje, Bobovek, Smlednik, Dragočajna, Moše in Čirče (po 2) in Jezersko, Trstenik, Suha, Milje, Orehek, Možjanca, Okroglo, Mlaka, Strahinj, Žarjavka in Goriče (po 1).

V cerkljanski občini je povzročiteljev telesnih poškodb izdatno manj. Ali je to posledica manjšega števila zabav ali pa umerjenost občanov? Verjetno drži oboje. V tej občini le Brniki nekoliko odstopajo (s tremi storilci) in Ambrož z dvema, v Adergasu, Šenturški gori, Gradu in Šmartnem pa se je zagovarjal samo po en storilec.

Bolj »vroče« je spet v tržiški občini. Iz Tržiča je bilo 6 obsojencev. Iz Kovorja, Seničnega in Bistrice so bili na zatožni klopi v Kranju zaradi povzročenih poškodb po štirje storilci. Trije so bili iz Križev, po 2 iz Dupelj in Palovč ter po 1 iz Hudega in Sebenj.

Nekateri vročekrvneži so si hladili kri v zaporu v Kranju, nekateri so bili deležni denarnih kazni, bilo pa je tudi nekaj takih, ki so bili samo pogojno obsojeni. Na odmero kazni so seveda vplivale različne olajšilne okoliščine, povsod pa so bile izrečene take kazni, ki naj bi storilce skušale popraviti. Če bo ta uspeh dosežen, bomo šele videli.

L.

Gostinsko podjetje »Hom« v Podhomu pri Bledu je eno tistih, ki v zgodovini svojega obstoja ni doživelo te sreče, da bi imelo vsaj enega upravnika, ki bi razen za svojo korist skušal storiti tudi nekaj v dobro podjetja. Kot rdeča nit so se vlekli nepojasnjeni primanjkljaji, ki jih je spremljala tudi anarhija v finančnem in blagovnem poslovanju. To je seveda onemogočalo pravo kontrolo nad poštenostjo poedinih upravnikov, ki so običajno spremenili podjetje v svojo privatno gostilno. Seveda se je anologno temu približeval podjetju neizbežen polom in lansko leto je bilo le-to likvidirano.

Vsi bivši upravniki, ki so bodisi že bili obsojeni ali jih še čaka zaslužena kazen, so precej oškodovali skupnost. Ena iz serije teh »upravnikov« je bila tudi Avguština Gosar z Blejske Dobrave. Poneverila je znesek 58.869 dinarjev. Da bi prikrila poneverbo, je ponaredila stare blagajniške pologe ter jih opremila z ustreznim datumom, vložila med knjigovodske listine, kot da je ponarejeni znesek odvedla narodni banki na tekoči račun podjetja. Po vsej verjetnosti se je tudi zavedala, da se da osebno okoriščanje skriti med nevestno poslovanje, zato je temu primerno prilagodila svoje delo. V knjigi nočnin ni evidentirala vseh gostov, ki so prenočili v hotelu, prav tako ni dohodkov za nočnine izkazala v blagajniški knjigi. Tudi ni smarala za potrebno voditi evidenco o količini in vrednosti ob sobotah in nedeljah prodanega blaga, ki mu je zaradi godbe samovoljno zvišala maloprodajne cene. Dohodkov podjetja z vsakokratnim zviševanjem cen ni izkazala v poslovnih knjigah, ampak je evidentirala običajne cene. Tudi zase in za potrebe svoje družine je jemala razna živila in pijače, ne da bi količino vzetih in plačanih predmetov, če jih je sploh plačala, kje evidentirala. Inventure je sestavljala kar sama, ker je ugotovljeno stanje lahko prilagodila tako, kot ji je ustrezalo.

Avguština Gosar je povzročila s poneverbo denarja in nevestnim poslovanjem 81.692 dinarjev škode. Sodišče jo je glede na to, da je škodo poravnala in z ozirom na družinske in zdravstvene težave, obsodilo samo na 2 meseca zapora in 5.000 denarne kazni pogojno za dobo enega leta. Javni tožilec se je pritožil zaradi prenizke kazni, češ, da ne bo dosegla svojega vzgojnega namena.

DROBIŽ

Prva konf. razred. skupnosti Pretekli teden je bila v zgor-

Pretekli teden je bila v zgornji dvorani Sindikalnega doma prva konferenca razredne skupnosti prve gimnazije. Prisostvovalo ji je precejšnje število dijakov in profesorjev.

M.

Ob zaključku dvolet. zdravstvenega tečaja za dekleta, ki ga je organiziralo društvo RK Kamnik, je bila pred dnevi v dvorani ObLO prisrčna slavnost. 76 tečajnic je prejelo diplome o dovršenem tečaju, predsednik društva RK Milan Kirn pa je tečajnicam predočil njihove naloge, ki jih čakajo v prihodnosti. Govorili sta tudi zastopnici republiškega in okrajnega odbora društva RK ter predsednik Sveta za zdravstvo pri ObLO Kamnik.

Z.

KUD »Tabor« iz Podbrezij je v nedeljo gostoval v Ljubnem z veseloigro »Gosposka kmetija«. Dvorana je bila nabito polna, kar dokazuje, da si Ljubenčani želijo odrskih predstav. Podbreški igralci, ki so prinesli toliko smeha in dobre volje, pa bodo dobrodošli gostje, kadarkoli bodo še obiskali Ljubno.

Ljubenčan

Društvo rejcev malih živali iz Radovljice, ki je bilo ustanovljeno šele pred kratkim, je imelo že svoj prvi sestanek. Na tem so se pomenili o svojem delu v letošnjem letu. Omeniti moramo, da se članstvo v društvu hitro množi, saj je že do danes število naraslo na 70 članov.

S.

Proslavo za praznik naprednih žena so imeli na Bledu preteklo nedeljo. Prireditev je bila v nabito polni dvorani društvenega doma. Slavnostni govor je imel dr. Borut Rus, sodelovali pa so še moški pevski zbor pod vodstvom Franca Mavserja, recitatorji in pevci iz otroškega vrtca, osnovne šole ter nižja gimnazija.

V nedeljo je bil na gimnaziji v Kamniku že tretji roditeljski sestanek v letošnjem letu. Velika dvorana kulturnega doma je bila kljub neugodnemu vremenu polna. Ravnatelj Avguštin Lah je v daljšem govoru nakazal tekoče probleme, dotaknil pa se je tudi ugotovitev šolske ankete o zdravstvenih in vzgojnih problemih učencev. V razpravi so starši živahno sodelovali.

Z.

Naročniki časopisov v območju pošte Stahovica pri Kamniku bi želeli vsakodnevno dostavo pošte. Tega pa ne zmore en sam raznašalec zaradi tako razsežnega okoliša. Zato bi bilo prav, da bi bilo v Stahovici, ki sodi v kamniški industrijsko - rudarski okoliš, več raznašalcev. S tem bi se število naročnikov časopisov prav gotovo tudi povečalo.

Z.

Te dni volijo v Tržiču svete potrošnikov trgovinske in mesarske poslovalnice v Tržiču. Volitve bodo vodili funkcionarji SZDL in ObLO, ki bodo potrošnikom razložili pomen svetov in njihove pravice. Na področju občine bo izvoljenih 35 potrošniških svetov.

J.

Škropljenju sadnega drevja se v tržiški občini nekateri zelo upirajo. Posebno v kovorskem področju. Izgovarjajo se, da je škropivo strupeno in da uničuje ptice pevke, ki so najboljše uničevalke sadnega mrčesa. Izgovori so deloma resnični, toda škodljivim posledicam se ni mogoče izogniti. Občina Tržič je odredila, da se mora škropiti od vrta do vrta, ker ni nobene koristi od tega, če je zraven škropljenega sadovnjaka vrt z okuženim drevjem. Kmetijska statistika kaže, da so v občini Tržič najbolj okuženi sadovnjaki v ravninskem predelu (Senično, Žiganja vas, Breg, Kovor, Leše). Uspehi bodo doseženi samo s strogimi ukrepi Ob LO.

J.

Nesreče

Franc Cebašek, roj. 1936, stanujoč Trboje 37. Pri delu mu je spodrsnilo, zvil desno nogo.

Janko Oman, roj. 1932, stanujoč Huje 49, si je pri padcu poškodoval rebra na levi strani.

Cirila Volčiča, roj. 1925, iz Gorenj 10 je pri delu oplazil sod in mu poškodoval desno nogo.

Frančiška Tomažič iz Primskovega 22 si je pri padcu zlomila pogačico v desnem kolenu.

Vinko Rotar iz Moš 15, star 7 let, si je pri igri dvakrat zlomil nogo.

Tonček Javornik, star 4 leta, iz Pangeršice 5 pri Trsteniku, si je pri padcu zlomil ključnico.

Tončka Primoza, roj. 1929, stanujoča Sr. Bitnje 57, je zaradi nesreče na poti proti domu dobila težje telesne poškodbe.

Gibanje prebivalstva

GIBANJE PREBIVALSTVA V KAMNIKU

Poročili so se: Franc Marinko, parketar in Katarina Narat, kmetijska delavka, oba iz Velike Lašne; Lovrenc Hribar, tov. delavec iz Prapreč in Julijana Repanšek, tov. delavka iz Mekinj; Karl Rogač, kovaški pomočnik in Marija Mihelič, tov. delavka, oba iz Šmarce; Janez Golob, tov. delavec in Frančiška Brnot, kmet. delavka, oba iz Sp. Palovič; Anton Sršen, mizarski pomočnik s Klanca in Ana Repnik, tov. delavka z Vrhpolja; Janez Šraj, električar iz Volčjega potoka in Ivana Bizjak, tov. delavka iz Markova.

NA JESENICAH

Poročili so se: Janez Novak, brivski mojster in Marija Jamnik, briv. frizer. pomočnica, oba z Gozdne poti 4; Vlado Kuzmin, delavec in Marija Žagar, delavka, oba s Ceste v rovte 8; Franc Piber, ključavničar, Titova cesta 34 in Jožefina Žagar, uslužbenka ObLO Jesenice, Cesta v rovte 8.

Popravek

»VINSKA TRTA« V ČRNI

Zadnjič je v poročilu med gostinske obrate v Kamniku, ki na koncu leta izkazujejo izgubo, zašlo po pomoti tudi ime gostilne »Vinska trta« v Črni, ki spada v gostinsko podjetje »Mokrica«. V resnici pa je »Vinska trta« po izkazanem dobičku na drugem mestu v okviru gostinskega podjetja »Mokrica«.

objave · oglasi

● Mali oglasi

Prodam dvostanovanjsko hišo v Kranju. Naslov v upravi lista.

Prodam kravo s teletom. — Rant Franc, Sp. Duplje 44.

Prodam tapeciran športni otroški voziček. Poizve se Huje št. 13.

Prodam 10.000 kg krmilne pese. — Bohinc Jože, Zg. Brniki, p. Cerklje.

Prodam dobro ohranjen belo emajliran štedilnik in dobro ohranjena dvokrilna glavna hišna vrata. — Kalvarija 46.

Prodam malo parcelo gozda, dobro zaraščeno nad vasjo Sp. Duplje. Cena po dogovoru. — Naslov v upravi lista.

Nov voz na gumijastih kolesih **prodam.** Sp. Brniki 36, p. Cerklje.

Prodam dele za motorno kolo »Puch 200« in polnilec za akumulatorje. Tavčar Franc, Dorfarje 6, Žabnica.

Ugodno prodam dobro ohranjeno motorno kolo znamke »Opell« 500 ccm. Cena po dogovoru. — Radojko Andrej, Predoslje 24, Kranj.

Zaradi selitve ugodno prodam hišo, zidano garažo in nekoliko vrta. Naslov v upravi lista.

Iščemo knjigovodjo ali knjigovodkinjo, lahko tudi začetnico. Kmetijska zadruga Brniki, p. Cerklje.

Iščemo trgovskega pomočnika (ico) špecerijske stroke z večletno prakso za našo poslovalnico na Javorniku. Plača po tariffnem pravilniku. Pismene ponudbe poslati na naslov: Trgovsko podjetje »Delikatesa« - Jesenice.

Iščem prostor za skladišče v kakršnemkoli stanju v Kranju. Naslov v upravi lista.

Gospodinjsko pomoč., snažno, pošteno, čeprav začetnico **iščem.** Goltes Ivanka, dentist, Kamnik.

Bohek Ana, gospodinja v Struževem **preklicujem** kar sem o Kne Štefki, gospodinji v Struževem neresničnega govorila glede mleka in se ji zahvaljujem, da je odstopila od tožbe.

Rešenje vojnog otseka Kranj, broj 285 izdato 16. 5. 1952 se kot izgubljeno **proglaša neveljavnim.**

Mesarsko podjetje OZZ Kranj sedež Naklo sprejme v službo knjigovodjo in dva mesarska pomočnika. Pismene ponudbe poslati na upravo podjetja.

ČESTITKA

92 let je minuli teden dopolnil Štefanov oče izpod Šmarjetne gore. Skrbnemu očetu želimo še mnogo srečnih dni.

● Gledališče

PREŠERNOVO GLEDALIŠČE KRANJ

Sobota, 17. marca ob 16. uri. Zaključena predstava za Gradbeno vajeniško šolo iz Ljubljane. »VELIKA BESEDA«. — Ob 90-letnici ustanovitve Čitalnice Kranjske in v Prešernov spomin.

Nedelja 18. marca ob 16. uri — Izven in za podeželje. »VELIKA BESEDA«. — Ob 90-letnici ustanovitve Čital. Kranjske in v Prešernov spomin.

Kaj ima na sporedu Radio Ljubljana

Poročila poslušajte vsak dan ob 5.05, 6.00, 7.00, 13.00, 15.00, 17.00, 19.00 radijski dnevnik in 22. uri. Oddajo »Želeli ste — poslušajte« ob nedeljah ob 15.15 in ob delavnikih ob 17.15 uri. Kmetijski nasveti in Kmetijska univerza vsak delavnik ob 12.30 uri.

PETEK, 16. MARCA

11.05 Za vsakogar nekaj (lahka in zabavna glasba).
11.45 Cicibanom — dober dan! — Manica Komanova pripoveduje.
12.00 Slovenske narodne pesmi pojeta moški zbor »Slava Klavora« in ženski Mariborski komorni zbor.
12.40 Jan Sibelius: Saga, simfonična pesnitev.
14.30 Zanimivosti doma in po svetu.
15.40 Utrinki iz literature — Bihalji - Merin: Modra bišev-ska pečina.
18.00 Ljudje med seboj.
18.15 Pojo Fantje na vasi.
18.45 Igra kvartet Jožeta Kampiča.
20.00 Tedenski zunanjepolitični pregled.
20.30 Prireditelji slovenskih narodnih pesmi pred mikrofonom Rihar Orel in beneška narodna pesem.
21.15 Oddaja o morju in pomorščakih.

SOBOTA, 17. MARCA

11.15 Lahek spored izvaja Mariborski pihalni ansambel p. v. Draga Lorbeka.
11.45 Pojte z nami, otroci.
12.40 Odlomki iz opere P. I. Čajkovskega »Evgenij Onjegin«.
14.30 Pionirski kotiček.
14.45 Mladinski zbori pojo.
15.40 Utrinki iz literature — Fran Eller: Pesmi.
16.00 Koncert po željah.
18.00 Okno v svet: Obisk v Maotse Tungovi rojstni hiši.
18.30 Jezikovni pogovori.
18.45 Igra tamburaški orkester pod vodstvom Matka Šijakoviča.
20.00 Veseli večer.

NEDELJA, 18. MARCA

8.00 O športu in športnikih: Ob zaključku letošnje smučarske sezone.
8.15 »Vsak eno . . .« — Revija narodnih ansamblov, ki sodelujejo v našem radiu.
9.00 Otroška predstava — Marcel Aymé: Labodi (pravljica).
10.00 Družinski pogovori.
11.00 Oddaja za Beneške Slovence.
12.00 Pogovor s poslušalci.
13.30 Za našo vas.
16.30 Zvone Kržišnik: Izkopanine na Slovenskem (reportaža).
18.00 Radijska igra — Mark Twain: Bankovec za milijon funtov.
20.00 Večerni operni spored.
21.00 Kulturni razgledi.

PONEDELJEK, 19. MARCA

6.20 Naš jedilnik.
11.05 Radijska šola za nižjo stopnjo — a) Zgodba o sinički b) Opazoval sem lisico.
12.40 Slovenske narodne pesmi poje vokalni kvintet »Anton Neffat«.
13.35 Filmske melodije.
14.05 Radijska šola za višjo stopnjo: Vesti, ki tečejo po dnu morja.
15.15 Pisan spored slovenskih narodnih pesmi — sodelujejo vokalni kvintet »Niko Štritof« in Vaški kvintet z Božom in Miškom.
15.40 Še pomnite tovariši — Matija Božič: Iz Dolomitov v Kočevski Rog.
18.00 Iz naših kolektivov.
18.15 Trije odlomki iz Gluckove opere »Ifigenija na Tavridi«.
20.00 Mladinska oddaja.

TOREK, 20. MARCA

7.10 Zabavni zvoki.
11.45 Cicibanom — dober dan! — Matej Rode: Zima odhaja.
12.00 Po Koroški in Prekmurju . . . (spored narodne glasbe).
13.35 Spored simfoničnih skladb.
14.30 Modni kotiček.
14.40 Koncertni valčki.
15.40 Utrinki iz literature — Boris Gorbatov: Vrnitev.
18.00 Zunanje - politični feljton: Dve nemški armadi.
18.30 Športni tednik.
20.00 Tedenski notranje - politični pregled.
20.30 Igra zabavni orkester Radia Ljubljana p. v. W. Dumke in Bojana Adamiča.

SREDA, 21. MARCA

6.25 Operetna in lahka glasba.
11.35 Radijska šola za višjo stopnjo: Vesti, ki tečejo po dnu morja.
12.40 Edvard Grieg: Kolbergova suita.
13.35 V pesmi in plesu po Jugoslaviji.
14.05 Radijska šola za nižjo stopnjo — a) Zgodba o sinički b) Opazoval sem lisico.
14.35 S festivala lahke glasbe v Stuttgartu.
15.40 Utrinki iz literature - Neznani avtor: Dve zakonski sladkosti.
18.00 Radijska univerza — prof. dr. Drago Krndija: Ekonomske krize in borba proti njim v kapitalizmu.
18.30 Za dom in žene.
18.40 Skladbe slovenskih avtorjev poje Mariborski komorni zbor p. v. Rajka Sikoška.
20.00 G. Verdi: Trubadur, opera v 4 dejanjih.

ČETRTEK, 22. MARCA

11.05 Za dom in žene.
11.45 Mladinske pesmi na besedila naših znanih pesnikov (Glasbena oddaja za pionirje).
13.35 Spored popularnih orkestralnih skladb.
14.30 Nove knjige.
14.40 Umetne in narodne pesmi poje mladinksi zbor I. gimnazije iz Celja p. v. Egona Kuneja.
15.40 Utrinki iz literature - Matej Rode: Kukavica.
16.00 Glasbene uganke.
18.00 Domače aktualnosti.
18.30 Družinski pogovori — Dr. Toličič: Puberteta kot prehodno obdobje.
20.00 Kulturni obzornik.
20.15 »Četrtkov večer« domačih pesmi in napevov — sodelujejo priljubljeni ansambli in solisti.
21.00 Iz balad Francoisa Villona (literarna oddaja).

KINO

TA TEDEN BOMO GLEDALI

KINO »STORŽIČ« KRANJ

15. do 17. marca italijanski film »OPROSTI MI«, ob 16., 18. in 20. uri. V soboto ob 22. uri premiera ameriškega filma »Z VRAGOM SO TRIJE«. V nedeljo ob 8.30 in 14. uri »Z VRAGOM SO TRIJE«, premiera sovjetskega barv. filma »OBAD«. Ob 10.15 uri dopoldne, premiera ameriškega barvnega filma »NEUMNI PODVIG« ob 22. uri.

KINO »SVOBODA« STRAŽIŠČE

17. marca ob 17.30 uri premiera amer. filma »Z VRAGOM SO TRIJE«. 18. marca ob 10. in 18.30 uri »Z VRAGOM SO TRIJE«, italijanski film »OPROSTI MI« ob 14. uri, premiera ameriškega barv. filma »NEUMNI PODVIG« ob 20.30 uri.

KINO NAKLO

17. marca ob 19. uri in 18. marca ob 9. uri finski film »BELA KOŠUTA«. 18. marca ob 16. in 19. uri ameriški film »MACAO«.

KINO »PLAVŽ« JESENICE

16. marca meriški barvni film »STRAH«. 17. in 18. marca avstrijski film »LUČ LJUBEZNI«. Predstave ob 18. in 20. uri, v nedeljo ob 16., 18. in 20. uri, ter matineja ob 10.30 uri ameriški film »OSTRŽEK«.

KINO »SORA ŠKOFJA LOKA

Od 16. do 18. marca ameriški barvni film »BENEŠKI TAT«.

KINO »KRVAVC« CERKLJE

17. in 18. marca ameriški barvni film »VIHARNI ZALIV«. — Predstave v soboto ob 20. uri, v nedeljo ob 18. in 20. uri.

KINO »RADIO« JESENICE

16. marca avstrij. film »LUČ LJUBEZNI«. 17. in 18. marca ameriški barvni film »CENA SLAVE«. Predstave ob 18. in 20. uri ob delavnikih, ob nedeljah ob 16., 18. in 20. uri ter ob 10. uri matineja ameriškega filma »OSTRŽEK«.

KINO KOROŠKA BELA

17. in 18. marca ameriški film »UJETO MESTO«. Predstava v soboto ob 19. uri, v nedeljo ob 17. in 19. uri.

Zanimivosti

TUDI JOK JE KORISTEN

Moderna medicina se strinja z mnenjem naših prababic, da je jok za dojenčka zelo koristen. Če otrok joka, si s tem krepi svoj prsni koš, če pa zraven še brca z nogami, porabi za 200 odstotkov več energije kot sicer. S tem zvišuje telesno temperaturo, kar je važno, če je otroku hladno.

VOLNA IZ KAMENJA

Neka angleška tovarna je začela izdelovati volno — iz kamenja. Seveda te volne ne bo mogoče uporabljati za izdelovanje oblek, pač pa bodo iz nje izdelovali izolacijski material. Vsak dan izdelajo iz tega materiala okrog 10.000 kvadratnih metrov kamnitega vlakna.

BOLNIŠNICE ZA PTIČE

V Indiji imajo bolnišnico za ptice. V njej zdravijo ranjene in bolne ptice brezplačno, toda lastnik ptice mora pred začetkom zdravljenja obljubiti, da bo po končanem zdravljenju spustil ptico na svobodo.

HITRA RAST

Med sesalci raste najhitreje modri kit. Čim starejši je, tem hitreje raste in doseže v desetem mesecu življenja hitrost rasti 4 cm na dan. Odrasel meri v dolžino 30 metrov, tehta pa okrog 100 ton.

ČEVLJI IZ NYLONA

Nylon so začeli uporabljati tudi za čevlje. Ker je zelo trpežen, uporabljajo takšne čevlje tudi nogometaši in igralci rugbyja.

TEKOČE STEKLO

V Franciji so nedavno izdelali tekoče sintetično steklo, ki je velike vrednosti kot varovalni lak. To steklo ima vse lastnosti navadnega stekla, je prozorno, se ne obrabi, odporno je proti vlagi, toploti in kislinam, ima pa še to dobro lasnost, da se ne lomi. Steklo nanesemo z navadnim čopičem preko predmeta, ki ga hočemo zavarovati. Kemični sestav tekočega stekla je zelo enostaven: pridobivajo ga iz kalcija in ogljika, proces pa je zelo poceni.

ZBOLJŠANJE SPOMINA

Psihiater Burnes je v Londonu predaval o najboljših metodah za privzgojitev dobrega spomina. Sredi referata pa je moral nenadoma prenehati z govorom, ker je več listov svojega rokopisa pozabil doma.

Obisk v Domu slepih v Stari Loki

Sto članov družine, ki niso v sorodstvu

Pred dnevi sem obiskal Dom slepih v Stari Loki. Že večkrat sem slišal, da so ti ljudje mojstri v pletarstvu, ščetarstvu in metlarstvu, zato me je zanimalo, kako živijo in se učijo.

KRATKA ZGODOVINA DOMA

LETOS JE MINILO 21 LET, odkar je bil v Stari Loki ustanovljen Dom slepih. Društvo slepih je leta 1935 odkupilo nekdanji Strahlov grad, star že več

Ščetar

kot 600 let in ga zasilno preuredilo. Takoj, ko so se v njem nastanili slepi, so pričeli z izdelovanjem ščetk in kmalu je nastala v Domu precejšnja ščetarska delavnica. Še danes jo vodi še isti mojster in profesor kot tedaj.

Ko je čez nekaj let prišla vojna, tudi slepim ni prizanesla. Vsi so morali zapustiti svojo hišo, v Dom pa se je vgnezdila okupatorjeva vojska, ki je razdejala grad bolj kot številni dogodki nekaj stoletij pred njo.

Po vojni je ljudska oblast nudila slepim vso pomoč. Takoj po osvoboditvi so obnovili dom, napeljali v njem centralno kurjavo in uredili neuporabne prostore. Leta 1946 so se v Dom že vselili tisti, ki-jim je bil namenjen. Približno 80 slepih mož in žena je takoj prijelo za delo in nadaljevalo s priljubljeno ščetarsko obrtjo, začeli pa so tudi s pletarstvom in izdelovanjem metel.

Zaradi premajhne kapacitete Doma so kmalu pričeli z gradnjo novih prostorov, ki so bili dokončani leta 1953. Tako danes Dom razpolaga že s 110 posteljami, še letos pa bo dograjeno novo poslopje, v katerem bodo moderne pralnice in kjer se bodo tudi sleni lahko priučili dela na raznih industrijskih strojih. To bo zanje velika pridobitev.

USPOSOBITI SLEPEGA ČLOVEKA ZA NORMALNO ŽIVLJENJE JE PRVI CILJ DOMA

»DOM SLEPIH NI USTANOVA, ki naj bi služila le kot zavetišče slepih ljudi, revežev, kot nas nekateri pretirano pomilujejo«, mi je dejal prof. Confidenti. Tudi on že od rojstva ni videl ne kamna na cesti, ne sonca na nebu. »Res je, da ne vidimo, toda zaradi tega vseeno lahko delamo, se učimo, uživamo naravo itd. Smo ljudje z eno napako, vendar sem prepričan, da je precej takih, ki jih imajo več«, je nadaljeval. Prof. Confidenti sam je dokončal že dve fakulteti, zna več jezikov, pozna glasbo in še mnogo drugih stvari. Pomislil sem, da je res veliko ljudi, ki vidijo in ne zmorejo niti polovico tega.

Tudi Anton Čurič je član družine iz Doma slepih. Ko je bil star dve leti je oslepel. Neskrbna mati ga je zavrgla in po nekaj letih je izgubil vsako vez z bližnjimi sorodniki. Hodil je po svetu iz doma v dom. Dolgo vrsto let se je ukvarjal z glasbo. Študiral jo je, se seznanil s številnimi inštrumenti in danes celo komponira. Precej njegovih del je že ponatisnjenih. V Domu slepih je zdaj vodja glasbene šole in pevskega zbora. Slepi so imeli po Gorenjskem že precej prireditev in koncertov, pa tudi drugod so gostovali. Koncert so imeli že v Radiju in ko je napovedovalec povedal ime pevovodje, se je po 38 letih spet oglasilo njegovo sorodstvo.

Iz vsega tega vidimo, da je v Domu zelo živahen glasbeni krožek. Razen tega imajo tudi obrtno šolo, ki jo letos poseča 16 vajencev. Vodi jo že omenjeni profesor. Slepi vajenci, ki se uče obrti v domu, imajo po končanem šolanju iste kvalifikacije kot vajenci na drugih šolah. Za potrdilo o njihovi sposobnosti pa bom navedel primer, ki sem si ga zabeležil med poukom. Imeli so računstvo. Profesor je dal nalogo in vprašal enega izmed vajencev: »Koliko je 5 krat 6 krat 15 krat 4 deljeno s 30?« »60«, je odgovoril vajenec hitreje kot bi marsikdo to izračunal s svinčnikom.

V Domu imajo nadalje še strojepisni tečaj, ki ga obiskuje precejšnje število slepih z velikim veseljem, učijo pa se še nemščine, esperanta in drugih predmetov. Imajo tudi svojo knjižnico. Seveda so vse knjige pisane v pisavi, ki jo lahko otipajo. Slepi ne berejo in ne pišejo nič bolj počasi kot ostali.

Vse to nam dokazuje, da Dom res ni zavetišče, ampak da je njegov cilj usposobiti vsakega slepega človeka za samostojno življenje. Nešteto ljudi je že izšlo od tam s kvalifikacijami in so sedaj zaposleni v industriji in na raznih drugih službenih mestih, kjer z uspehom opravljajo svoje delo. Precej je tudi takih, ki so si ustvarili svoj dom — svojo družino.

V TREH DELAVNICAH

NAJBOLJ ZANIMIVI so prostori, v katerih slepi delajo. Danes imajo že tri precej velike delavnice, ščetarsko, metlarsko in pletarsko. Vse tri tvorijo precejšen obrat. V njih je živahno od jutra do večera. Vsak dan delajo po 8 ur. Opazoval sem jih pri delu in skoraj nisem mogel slediti spretnim in hitrim gibom njihovih rok. Izdelki, ki jih prozvajajo, se odlikujejo po izredni kvaliteti. Sicer pa se mi zdi, da tega ni treba poudarjati, na Gorenjskem jih večina ljudi dobro pozna. S surovinami imajo večkrat težave, zato jih skušajo pridelati sami.

Delavnica, v kateri pletejo

DOM JIM JE »DOM«

PRIJATELJSTVO, iskrenost in družabnost so odlike vseh teh »bratov in sestra«. Taka toplina kot sem jo opazil v odnosu med posameznimi člani kolektiva slepih, je možna le v malokateri družini.

Njihov dom je zelo lepo in čisto urejen. V njem imajo celotno oskrbo. Z delom pa si prislužijo tudi nekaj denarja za razne malenkosti. Mesečno dobi vsak delavec povprečno 1000 dinarjev. Za ugled doma, za odlično oskrbo in vzorno ureditev ima velike zasluge upravnik, ki je bil za svoje delo že večkrat pohvaljen.

Marsikaj bi moral še napisati, če bi hotel prikazati in povedati vse, kar sem videl, slišal in občutil. Prepričan pa sem, da sem s temi skromnimi vrsticami vsaj deloma prikazal to veliko družino, ki se uči, dela in zabava v Domu slepih v Stari Loki.

FaBo

Zgodba o starem denarju

Stric Dolfe je imel, kakor sem že povedal, zbirko starega denarja. V tej zbirki si našel tolarje in krajcarje, šmarne petice in cvancigarice, ožjake in petake, dvojače in podobne cvenkače. To zbirko je spopolnjeval z novci, ki jih je od koga kupil ali z njim zamenjaval dvojnike, če je tudi oné zbiral star cvenk. Razen tega je kdaj pa kdaj odšel po vaseh in tamkaj stikal med drugim tudi za starimi groši.

Nekega poletnega dne me je stric Dolfe zopet povabil s seboj, rekoč:

»Daj, fant, pojdi z mano, da ne boš doma po nemarnem tratil čas. Čas je denar, pravijo onkraj luže. Če pametno izkoriščaš čas, ti v takšni ali drugačni obliki prinese denar. Morda nama današnji dan med drugim prinese tudi kak finfar za mojo zbirko«.

S tem upanjem sva se podala na pot. Dan je bil vroč in hoja po prašni poti nič kaj mikavna. Čez dolgo sva se primajala v vas, ki ji nisem vedel imena. Stric Dolfe je takoj zavil v prvo hišo. To pa ni bil slučaj. V tej hiši je bila gostilna. In kam naj se neki obrne tujec, ki pride v neznano vas, če ne najprej v gostilno? Tu mu povedo vse, kar ga o vasi zanima in ne zanima. Tu izve, kje je ta in ta hišna številka, koliko repov v hlevu ima kmet Tine in koliko rilcev v svinjaku ima Tone, tu izve, da je pred nedavnim slinavka pobrala Mihi Drenaču kravo, vodenica pa Luki Rogaču ženo in tako naprej.

Stopila sva torej v gostilno. V pivnici ni bilo nikogar razen nekega priletnega kmeta. Pred njim je stala četrtinka, ki pa, sodeč po njegovih očeh, ni bila prva tisto dopoldne. Stric Dolfe je takoj pristopil k mizi, za katero je sedel kmet, in ga prijazno ogovoril:

»Dober dan, oča! Ali dovolite, da prisedeva?«

»Menda ja. Kar lepo sedita, kot da bi bila doma,« je odvrnil kmet in izpraznil četrtinko. Potem je naju nekaj časa motril in, videč, da sva popotna človeka, nazadnje vprašal:

»Kam pa, kam?«

»Veste,« je odgovoril stric Dolfe, otiraje si z robcem potno čelo, »s trga prihajava... No, na kratko povedano: zgodovinske predmete zbirava. Imate morda kakšno tako staro reč doma?«

»Samo svojo Uršo vama lahko dam, če zbirata tudi stare babe,« je hudomušno pomežiknil. Potem je povzel: »Kaj pa pravzaprav zbirata?«

»Na primer star denar,« je rekel stric. »Ali morebiti veste za kaj starega denarja?«

»Ooo,« je zategnil kmet, »tega bi vama lahko pokazal nič koliko!«

»Ni mogoče!« se je začudil stric in tlesknil z rokami.

»O, mogoče je, mogoče!« je kimaje zatrjeval kmet.

»Ali bi ga nama lahko pokazal?«

»Lahko ga vidita, kadar hočeta,« je odvrnil kmet.

Stric je hotel še nekaj reči pa je tisti hip prišel gostilničar, in stric je naročil steklenico piva zase in zame, potem pa je dostavil:

»Pa za tegale očeta prinesite še četrtinko.«

Nato se je, ves prevzet od nepričakovanega odkritja, spet obrnil h kmetu in napeto vprašal:

»In je to samo star denar?«

»Ooo, pa še kako star! Nemara že deset tisoč let, če ne še več,« je odvrnil kmet in naredil sila važen obraz.

Pred tolikimi leti ljudje še niso poznali denarja, je pomislil stric Dolfe, ki je poznal zgodovino nastanka in razvoja denarja. Vendar ni hotel ugovarjati kmetu, da se mu ne bi zameril in si s tem zaprl pot k zakladu, ki mu je pravkar prišel na sled. Zato je raje vzkliknil:

»Zanimivo!«

»O, na moč zanimivo!« je kmet bleknil tjavdan in načel novo četrtinko, ki mu jo je prinesel gostilničar na stričev račun. Stric je bil kaipak pripravljen dati za ducat četrtink in še več, da bi le prišel do tistih novcev in izbezal iz njihove srede vsaj tiste, ki ga najbolj zanimajo.

»Pa nama res lahko pokažete tisti denar?« je stric Dolfe čedalje nestrpneje rinil v kmeta.

»Pravim, da ga lahko vidita, kadar se vama zljubi,« je pokimal kmet.

»Kje ga pa imate, kje?«

»Kaj pa?«

»I, kaj? Tisti denar vendar!«

»Denar? Jaz? Kdo pa pravi, da ga imam jaz? V mestnem muzeju...«

Stric ga ni več slišal. Ozrl se je vame s pogledom, podobnim pogledu človeka, ki mu je pravkar cepnila na glavo opeka.

ALOJZ RAVBAR

77

Steber dima je brez dvoma pomenil, da so v bližini ljudje. Pograbil je puško in odhitel v smeri dima. Ko je prispel na vrh griča, je zagledal pred seboj kočo, iz katere je pravkar stopil Gaston, ki je odhajal na lov.

Tujec pa ni slutil, da se za njim plazita dva krvoločna volkova, kajti Kresnica je nagonsko slutila, da namerava ta tujec nekaj slabega z ljudmi v njeni koči. Sedaj je prišel pravi trenutek, dvignil je puško in...

78

Toda ustreliti ni imel več časa. Kot mal vrag se je Kresnica pognala proti njemu, toda z hitrim udarcem kopita jo je tujec prestregel in pobil na tla; takoj nato pa ga je podrl na tla strašen Bliskov napad. Izpustil je puško in se z rokami poizkušal otresti volka. Res je našel ugoden trenutek, vrgel Bliska raz sebe, se pobral in jadrno zbežal v gozd. Blisk ga je hotel zasledovati, toda mila tožba ranjene prijatejice ga je odvrnila od te misli.

79

Čas je tekel naprej. Prišla je zmagoslavna pomlad s svojim prodornim življenjem in veselo pesmijo ter je spet izginila. Poletje se je že nagibalo h koncu. Neko noč, ko so Gaston Rouget in njegova družina sedeli pod zvezdnatim nebom pred kočo in ko je mož zapel pesem o svoji domovini, ki jo je prinesel s seboj na sever, se je kot odgovor od daleč, iz globin gozda, oglasilo dolgo in zateglo tuljenje. Gaston se je dotaknil ženine roke in ji rekel z opaznim začudenjem v glasu:

80

»Pes - volk je, Ivana. Poletje pojema in kmalu nas bo povsem zapustil in se vrnil za zmerom v svoje zapuščene pustinje. Ko se bodo začela seliti krdela volkov, tedaj bo tudi on odšel. Žal mi bo za njim!«

Blisk je tulil dve milji od koče. Bilo je nekako slovo od teh krajev, njega je vleklo nazaj proti severu na nepregledna ledena polja. Kresnica pa ni marala od tod, bila je sicer zvesta svojemu tovarišu, toda njeno srce jo je vleklo nazaj k človeškemu ognjišču.